

„კალექ უფრო მეტი ენერჯით და შთაგონებით ვაშენოთ ახალი, სუკერენული, დემოკრატიული, თავისუფალი, ბედნიერი და ერთიანი საქართველო თანამედროვეობისა და ჩვენი მომავალი თაობებისათვის!“

საქართველოს პრეზიდენტის ედუარდ შევარდნაძის მოხსენება ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობის შესახებ საქართველოს პარლამენტის სხდომაზე 1999 წლის 16 თებერვალს

ბატონო პარლამენტის თავმჯდომარე!

ბატონო პარლამენტარებო!

საქართველოს მოქალაქეხო!

თქვენო უწმინდესო!

უწინარესად, მინდა შევუერთდე საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ბატონ ზურაბ უვანიას გულთბილ სიტყვებს და მივესალმო ჩვენს ძვირფას სტუმარს, ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტს, კართიანებული სამეფოს პერს, ლორდ რასელ ჯონსტონს, რომელმაც საქართველოს მეგობარ ქვეყნებთან, ევროპის გამოჩენილ პოლიტიკურ მოღვაწეებთან ერთად დიდი როლი შეასრულა ევროსაბჭოში საქართველოს წევრად მიღების საქმეში.

ჩება მიბოძეთ, დიდი მადლობა მოვახსენო ლორდ რასელ ჯონსტონს უკვე აღსათვის, საქართველოში ჩამობრძანებისათვის და კუსურვო მას წარმსტებები ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის პრეზიდენტის საპატიო და პატივსაგებ პოსტზე მოღვაწეობაში.

გახუღმა, 1998 წელმა ერთგვარად შეაჯამა 90-იანი წლების განმავლობაში ჩვენი ერთობლივი საქმიანობა სამართლებრივი სახელმწიფოს, სამოქალაქო საზოგადოებისა და სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკის ჩამოყალიბების თვალსაზრისით. დღეს ჩვენ შეგვიძლია განვაცხადოთ, რომ ეს პროცესები შეუქცევადი ვახდა.

ძირითადად გასრულდა ერთი წყობილების მეორე წყობილებით შეცვლა. აშენდა დამოუკიდებელი, დემოკრატიული სახელმწიფო.

ერის საუკეთესო შვილთა საუკუნო ოცნება აღსრულდა.

ეს არის მთავარი დასკვნა, რომელიც უნდა გავაკეთოთ დღეს, XX და XXI საუკუნეების მიჯნაზე. რა თქმა უნდა, ჯერ კიდევ არის პრობლემები, ტკივილები, სიძნელეები, ეს თითქმის ყველა მოქალაქესა და ოჯახს ეხება, მაგრამ საუკუნეთა განმავლობაში არსებული უსამართლობისა და უთანასწორობის დაძლევის მყარი გარანტია უკვე შექმნილია, მიღწეულია ეროვნულ და ზოგადსაკაცობრიო იდეალებზე აშენებული სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა. ეს არის 90-იანი წლების ყველა თაობის, წინა თაობების ისტორიული გამარჯვება და მეც, როგორც ამ დიდი საქმისათვის ერთი მებრძოლი, თქვენთან ერთად ვამაყობ ამ დიდ მონაპოვრით.

მიმდინარე, 1999 წელი პარლამენტის არჩევნების წელია.

მოქმედი პარლამენტი, გადაუჭარბებლად ვიტყვი, თავისი დიდი საქმეებით შუვა საქართველოს დემოკრატიული აღმშენებლობის ისტორიაში.

მე, როგორც პრეზიდენტი, კმაყოფილი ვარ პარლამენტთან ურთიერთობით და მადლობა მინდა მოვახსენო პარლამენტის ხელმძღვანელობას, ყველა პარლამენტარს, კომიტეტებს, ფრაქციებს ნაყოფიერი თანამშრომლობისათვის.

ამავე დროს გასული, 1998 წელი საპრეზიდენტო მმართველობის შემდგომი გამტკიცების წელი იყო.

შეიძლება მოვახსენოთ პარლამენტს და ხალხს, რომ გასულ, 1998 წელს კონსტიტუცია ძირითადად ეფექტიანად მოქმედებდა, სახელმწიფო ფუნქციონირებდა, როგორც კონსტიტუციური წყობის დაცვის რეალური გარანტი.

გასულ წელს ჩატარდა მუნიციპალური, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების არჩევნები, რომლებმაც საფუძველი ჩაუყარეს მუნიციპალური ხელისუფლების დიდ რეფორმაციას.

აღმასრულებელი ხელისუფლების შესახებ კანონის შესასრულებლად მოთქმის ბევრი რამ კეთდებოდა, მაგრამ სერიოზული ჩავარდნებიც გვქონდა,

განსაკუთრებით, საბიუჯეტო და საფინანსო პოლიტიკის, კორუფციის აღკვეთისა და ეკონომიკაში კრიმინალურ ელემენტებთან ბრძოლის სფეროში.

გასულ წელს ფაქტობრივად შეიცვალა მთავრობა, რადიკალური ცვლილებები განხორციელდა სამინისტროებში, უწყებებში. ეს იყო აღმასრულებელი ხელისუფლების საფუძვლიანი რეფორმა, საკადრო ცვლილებებით და შესაბამისი საკანონმდებლო კორექტივებით.

უნდა ვაღიაროთ გულახდილად, რომ განხორციელებულ ცვლილებებს მთავრობის საქმიანობაში ყველგან და ყოველთვის არ მოჰყვა მოსალოდნელი ძვრები.

ჩვენი საქმიანობის მანკიერებათაგან შესრულების დაბალი კულტურა უნდა გასიკვყო. სწორედ ამ პრობლემაზე უნდა იყოს კონცენტრირებული ჩვენი ყურადღება.

აუცილებელია კანონების, ბრძანებულებების, სასამართლო განაჩენების ეფექტიანად განხორციელება. ეს ჩვენი საქმიანობის ყველაზე სუსტი მხარეა.

კონსტიტუციის ტექსტი მოითხოვს სრულყოფას. ეს ეხება, პირველ რიგში, ავტონომიური წარმონაქმნების სტატუსის ეტაპობრივ და საბოლოო განსაზღვრას, საკითხის გადასაწყვეტად სხვადასხვა ვარიანტების შემუშავებას, ადგილობრივი მმართველობისა და თვითმმართველობის საკითხებს, ქვეყნის ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის ყოველმხრივ გააზრებას.

განსაკუთრებით მინდა გავუსვა ხაზი ახალი ტიპის მინისტრთა კაბინეტის შექმნას და პრემიერ-მინისტრის პოსტის დაწესებას. ეს საკითხი მომწიფდა, ამასთან დაკავშირებით უნდა ვიფიქროთ კონსტიტუციაში სათანადო ცვლილებების შეტანაზე. როდის მოხდება ეს, არჩევნებამდე თუ არჩევნების შემდეგ – დრო გვაჩვენებს. იქნებ დავიწყოთ ამ საკითხზე სერიოზული კონსულტაციები.

იცვლება დრო, იცვლება სტრატეგია და ტაქტიკა, იცვლება ადამიანთა პოლიტიკური მსოფლმხედველობა.

სამთავრობო სტრუქტურებში ასეთი ცვლილებების განხორციელებასთან ერთად დღის წესრიგში ლოგიკურად დგება პრეზიდენტის ძალაუფლების

სრულყოფა და მისი განსაზღვრა კლასიკური საპრეზიდენტო მმართველობის მოდელების შესაბამისად.

ძალაში რჩება კონსტიტუციის შემუშავების პროცესში ჩამოყალიბებული, მე კიტყოდი, უნიკალური დებულება: ძლიერი პრეზიდენტი – ძლიერი პარლამენტი. მინისტრთა კაბინეტი კი უნდა იყოს პრეზიდენტისა და პარლამენტის მიერ შემუშავებული მოკლევადიანი და გრძელვადიანი გეგმების, პროგრამების, პროექტების აღმასრულებელი ინსტიტუტი.

ჩვენი უდიდესი მონაპოვარია კანონის უზენაესობა და დემოკრატიული კანონშემოქმედება.

1998 წელს კანონშემოქმედებით საქმიანობაში აღმასრულებელი ხელისუფლების პრიორიტეტული მიმართულებები განისაზღვრა საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულებით „აღმასრულებელ ხელისუფლებაში კანონშემოქმედებითი საქმიანობის უზრუნველყოფის ღონისძიებათა შესახებ“.

აღსანიშნავია, რომ მთლიანად 1995-1998 წლებში საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებულია 469 კანონი, მათ შორის 7 კოდექსი: საჰაერო, სასაქალაქო, საგადასახადო, საზღვაო, საბაჟო, სამოქალაქო საპროცესო და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსები. აქედან 209 კანონი მიღებულია საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით. ამავე წლებში რეტიციცირებულია 171 საერთაშორისო ხელშეკრულება, შეთანხმება და კონვენცია.

სახელმწიფო წყობილების განმტკიცებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა იმ კანონების მიღებას, რომლებიც ადგენენ სახელმწიფო ხელისუფლების ცალკეული შტოების ფორმირებისა და საქმიანობის წესს, მათ ურთიერთმიმართებასა და ურთიერთკონტროლის მექანიზმებს, ხელისუფლების ვერტიკალურ დანაწილებას.

პარლამენტმა ხანგრძლივი დებატების შემდეგ მიიღო კანონები საკრებულოს არჩევნების შესახებ, ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს – საკრებულოს წევრის სტატუსის შესახებ. ეს

კანონპროექტები აღმასრულებელმა ხელისუფლებამ შეიმუშავა პარლამენტის კომიტეტებთან ერთად.

1998 წლის 15 ნოემბრიდან, მუნიციპალური ორგანოების არჩევნებიდან, ქვეყანაში ჩამოყალიბდა დამოუკიდებელი ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემა.

სახელმწიფო ხელისუფლების აპარატში წესრიგის განმტკიცების თვალსაზრისით განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა „საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანას.

ქვეყანაში მთელი სიმწვავეით დადგა კორუფციასთან ბრძოლის ორგანიზაციული და სამართლებრივი ღონისძიებების განხორციელების ამოცანა. სწორედ ამით იყო ნაკარნახევი საქართველოს პრეზიდენტის ეგიდით კორუფციასთან ბრძოლის სპეციალური სამსახურის შექმნის ინიციატივა. აქ ბევრი რამ არის სადავო და საკამათო, მაგრამ, ეტყობა, ამ ეტაპზე ვერ ავცდებით პრეზიდენტის მეთვალყურეობით დიდი უფლებებით აღჭურვილი, ანტიკორუფციული სამსახურის შექმნას. თუმცა პრობლემატურია დაფინანსების წყაროები და ზოგიერთი სხვა საკითხი.

კანონპროექტი მალე შემოვა პარლამენტში.

შემუშავდა და მიღებულია კანონები სამხედრო აღმშენებლობის, სახელმწიფო უშიშროების, სახელმწიფო საზღვრის შესახებ.

ისე, როგორც ამას ევროსაბჭო მოითხოვს, მიღებულია კანონების მთელი პაკეტი, რომლებიც დაკავშირებულია ადამიანის უფლებების დაცვის სრულყოფასთან, მათ შორის ლტოლვილთა და დევნილთა მდგომარეობის გაუმჯობესებასთან, შეიქმნა სამართლებრივი ბაზა მიგრაციული და ემიგრაციული პროცესების მართვისათვის.

კანონშემოქმედებითი საქმიანობის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა სააზრო ეკონომიკის სამართლებრივი ბაზის შემდგომი განმტკიცება.

გასულ წელს საქართველოს მთავრობის სხდომაზე განხილულია და საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით პარლამენტს წარედგინა ეკონომიკური პროფილის ოცზე მეტი კანონპროექტი.

მათი უმრავლესობა მიიღო საქართველოს პარლამენტმა.

საგადასახადო კოდექსში შეტანილი მნიშვნელოვანი ცვლილებები და დამატებები ქმნის საკმაოდ მყარ საკანონმდებლო ბაზას სახელმწიფო ბიუჯეტის სამუშაოსათვის ნაწილის შევსებისათვის. ამ საკითხს კვლავ დაუბრუნდებით, რადგან ეს ერთ-ერთი მწვავე და პრობლემური საკითხია ჩვენი სახელმწიფოსათვის.

საქართველოს ტერიტორიაზე ალკოჰოლური სასმელებისა და თამბაქოს ნაწარმის არალეგალურად შემოტანის, წარმოებისა და რეალიზაციის აღკვეთის, აღნიშნულ პროდუქციაზე გადასახადების დროულად და სრულად მობილიზების, აგრეთვე, საქართველოს მეწარმეებისათვის კონკურენტუნარიანი პირობების შექმნის მიზნით აუცილებელი გახდა ზემოაღნიშნულ ნაწარმზე აქტიური მარკეტის შემოღება.

ქვეყნის შიდა ბაზრის ფალსიფიცირებული პროდუქციისაგან დასაცავად მომხადდა და პარლამენტის მიერ შეტანილ იქნა საკანონმდებლო ნოვაციები საგადასახადო კოდექსსა და კანონში „საბაჟო ტარიფებისა და გადასახადების შესახებ“.

შემუშავდა და პარლამენტს წარედგინა განსახილველად კანონპროექტი „დასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“.

ხანგრძლივი საპარლამენტო დებატების შემდეგ პარლამენტის მიერ მიღებულ იქნა კანონი „სახელმწიფო ვალის შესახებ“.

ქვეყანაში მიმდინარე მიწის რეფორმის საკანონმდებლო უზრუნველყოფის მიზნით საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით პარლამენტს წარედგინა საკანონმდებლო აქტების პროექტთა პაკეტი არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის განსახელმწიფოებრიობის თაობაზე. ეს იმდენად რთული და

ფაქტიზი საკითხია, რომ შეიძლება ჩვენ კიდევ არაერთხელ დავუბრუნდეთ ზოგიერთ კანონპროექტსა თუ კანონს და მათში ცალკეული შენიშვნები შევიტანოთ.

პარლამენტმა მიიღო კანონები „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის მართვისა და განკარგვის შესახებ“ და „ფიზიკური პირებისა და კერძო სამართლის იურიდიული პირების სარგებლობაში არსებული არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის კერძო საკუთრებად გამოცხადების შესახებ“.

შეიძლება ითქვას, რომ გასული წელი იყო ეკონომიკური რეფორმების მუარუ, დამამთავრებელი ეტაპის საკანონმდებლო ბაზის მნიშვნელოვანი გაწვითარებისა და განმტკიცების წელი.

ეკონომიკური რეფორმების ბედი დიდად არის დამოკიდებული პირველი რიგის სოციალური პრობლემების მოგვარებაზე.

მნიშვნელოვან განახლებას საჭიროებდა შრომითი კანონმდებლობა.

შრომის კანონთა კოდექსში სათანადო ცვლილებების შეტანით განისაზღვრა მინიმალური ხელფასი.

შრომის ანაზღაურების მინიმალურ დონეს ამტკიცებს პრეზიდენტი და მისი დაცვა სავალდებულოა ყველა დაწესებულების, საწარმოსა და ორგანიზაციისათვის, მაიი საკუთრებისა და ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის მიუხედავად.

მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფის გაუმჯობესების მიზნით საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით პარლამენტს წარედგინა კანონპროექტი, რომელიც ითვალისწინებდა საქართველოში სახელმწიფო საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემისაგან დამოუკიდებლად არასახელმწიფო საპენსიო უზრუნველყოფის სისტემის შემოღებას. კანონი მიღებულია.

გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ამ კანონის მიღებით ქვეყანაში იწყება მოსახლეობის სოციალური დაცვის თვისებრივად ახალი ეტაპი.

კანონმდებლობის სოციალური მიმართულების კომპლექსს განეკუთვნება აგრეთვე პრეზიდენტის ინიციატივით პარლამენტის განსახილველად წარდგენილი კანონპროექტები: „დაწყებითი პროფესიული განათლების შესახებ“, „ბავშვთა და

ახალგაზრდული კავშირების სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერის შესახებ“, „კანონმდებლობის დაცვის სფეროში მოქალაქეთა უფლებების შესახებ“ და სხვ.

სასურველია ამ კანონების მიღების დაჩქარება.

სასამართლო რეფორმის გონივრული განხორციელებისა (და კარგია, რომ ჩვენ ეს გზა, ეს კურსი ავირჩიეთ) და მართლმსაჯულებაში უწყვეტობის უზრუნველყოფისათვის „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ორგანულ კანონში რამდენჯერმე იქნა შეტანილი მნიშვნელოვანი ცვლილებები და დამატება. ახლა უკვე ეს მიმართულება სერიოზულად, სრულყოფილად გამოიყურება.

პარლამენტმა მიიღო სამართლებრივი რეფორმის სახელმწიფო კომისიის მიერ მომზადებული „საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი“, რაც დიდი მოვლენაა ქვეყნის ცხოვრებაში.

საპროცესო კანონმდებლობის რეფორმირების შედეგად სასამართლო კონტროლი დაწესდა წინასწარ გამოძიებაზე, დაკავებასა და დაპატიმრებაზე, გაუართოვდა დამცველის უფლებები, შემცირდა წინასწარი პატიმრობის ვადები, დაარსდა ჩვენი მართლმსაჯულებისათვის პრინციპულად ახალი რგოლი – სააპელაციო სასამართლო ინსტანცია. გადახალისდა პროკურატურის ორგანოების ფუნქციები, რაც საშუალებას მისცემს პროკურატურის ორგანოებს თავიანთი ქონება გაამახვილონ საქმიანობის მთავარ მიმართულებაზე – განახორციელონ ზედამხედველობა მოკვლევაზე და სასჯელის აღსრულებაზე, მხარი დაუჭირონ სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდებას, წარმართონ გამოძიება და სხვ. ამას ითვალისწინებს ევროპის საბჭოს პრინციპული მიდგომები.

საქართველოს პარლამენტს, საქართველოს პრეზიდენტის საკანონმდებლო ინიციატივით, წარედგინა სისხლის სამართლის კოდექსის პროექტი, რომელიც წარმოადგენს დამოუკიდებელ საქართველოში შექმნილ პირველ კოდიფიცირებულ სამართლებრივ აქტს სისხლის სამართლის დარგში.

აღმასრულებელ ხელისუფლებაში მომზადდა კანონპროექტი „საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ“.

გამოვიდა პრეზიდენტის განკარგულება, რომლითაც დამტკიცებულია 1999 წელს აღმასრულებელ ხელისუფლებაში მოსამზადებელი კანონპროექტების ნუსხა.

გასულ წელს კანონშემოქმედებით საქმიანობაში მიღწეული შედეგები მნიშვნელოვანწილად განპირობებულია აღმასრულებელ და საკანონმდებლო ხელისუფლებათა შორის დამყარებული პოლიტიკური ბალანსით, ურთიერთთანამშრომლობისა და ურთიერთნდობის არსებობით.

აღმასრულებელი ხელისუფლება და პარლამენტი გასულ წელს დიდ ყურადღებას უთმობდნენ თავდაცვისა და უშიშროების განმტკიცებას, ძალოვან სამინისტროთა მუშაობის გაუმჯობესებას.

სტრუქტურული რეორგანიზაციის შედეგად თავდაცვის სამინისტრომ, მთავარსარდალთან და პარლამენტის შესაბამის სტრუქტურებთან ერთად, მოკლე დროში მკვეთრად გაააქტიურა მუშაობა ეროვნული სამხედრო დოქტრინის განხორციელების მიზნით, სამხედრო პოლიტიკის მოთხოვნათა რეალიზაციისათვის. მიუხედავად ფინანსური პრობლემებისა, უმჯობესდება საქართველოს შეიარაღებული ძალების ბრძოლისუნარიანობა, პატრიოტული სულისკვეთება.

გაღრმავდა სამხედრო პოლიტიკური ურთიერთობა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებთან.

სამწუხაროდ, შეიარაღებული ძალები მთლიანად ვერ იღებენ ბიუჯეტით გათვალისწინებულ დაფინანსებას. მეც, ჩემი კოლეგებიც ვგრძნობთ პასუხისმგებლობას.

წელს ეს მდგომარეობა აუცილებლად უნდა გამოსწორდეს პრეზიდენტის, პარლამენტისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების საერთო ძალისხმევით.

საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად, საქართველოს სახელმწიფო ტერიტორია, საზღვრები დადგენილია 1991 წლის 21 დეკემბრის მდგომარეობით. საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობა და სახელმწიფო საზღვრების ხელშეუხებლობა დადასტურებულია საქართველოს კონსტიტუციით, აღიარებულია სახელმწიფოთა მსოფლიო თანამეგობრობისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ.

საქართველომ უნდა აღკვეთოს ტრანსორგანიზებული სასაზღვრო დანაშაულებანი, არალეგალური მიგრაცია ჩვენი ტერიტორიის გავლით, ნარკოტიკების უკანონო გადაზიდვა, იარაღის კონტრაბანდა, ორმაგი დანიშნულების ნედლეულის გადაადგილება და სხვ. ამ თვალსაზრისით კონსტრუქციული უითურთობა მყარდება სასაზღვრო თანამშრომლობის სფეროში, პირველ რიგში, ჩვენს უახლოეს მეზობლებთან, აგრეთვე ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, დიდ ბრიტანეთთან, გერმანიის ფედერალურ რესპუბლიკასთან, უკრაინასთან, ჩინეთთან, საურანგეთთან, საბერძნეთთან, ავსტრიასთან და სხვა ქვეყნებთან. ისინი ჩვენ სერიოზულად გვეხმარებიან.

მნიშვნელოვან პოლიტიკურ მოვლენად უნდა მივიჩნიოთ საქართველო-რუსეთის შორის ხელმოწერილი შეთანხმებები „სასაზღვრო საკითხებში თანამშრომლობის შესახებ“.

აშშ-ის მიერ გამოყოფილი იქნა დახმარების სახით 13 მლნ დოლარი საქართველოს სასაზღვრო ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებისათვის, რაც პრაქტიკულად საქართველოს სასაზღვრო დეპარტამენტის ბიუჯეტის ტოლია.

ანალიზი ცხადყოფს, რომ საქართველოსადმი მტრულად განწყობილი რეაქციული წრეები მიზანდასახულად ახორციელებენ წინასწარ შემუშავებულ ეტაპობრივ გეგმას. მათ სურთ ქვეყნის შიგნით ჯერ კიდევ არსებულ დისტრუქციულ ძალებზე დაყრდნობით საქართველოს მოქმედი ხელისუფლების დამხობა – ვამბობ პირდაპირ. ამის კონკრეტული დადასტურებაა 1998 წლის 9 და 19 თებერვლის მოვლენები, მაისის თვეში გალის რაიონის ტერიტორიაზე განხორციელებული სამხედრო პროვოკაცია, 19 ოქტომბრის სამხედრო ავანტიურა და ა.შ.

ამ მოვლენების დაძლევის პროცესში საქართველოს დამოუკიდებელმა სახელმწიფომ მთელ მსოფლიოს დაანახა თავისი სიცოცხლისუნარიანობა, შეინარჩუნა სტაბილურობა, რაშიც უდიდესია ჩვენი მოსახლეობის, საქართველოს მქალაქეთა დამსახურება.

დარწმუნებული ვარ, მიუხედავად ყველასათვის კარგად ცნობილი პრობლემებისა, დესტრუქციული ძალები, ვერც შინაური და ვერც გარეშე მტრები, - ვერ იპოვიან დასაყრდენს ქვეყნის მრავალეროვნულ მოსახლეობაში.

ბოლო ხანებში საერთაშორისო ხასიათი შეიძინეს ორგანიზებული დანაშაულის განსაკუთრებით საშიშმა ფორმებმა.

უშიშროების სამინისტროში ჩამოყალიბდა კონსტიტუციური წყობის დაცვის, ტერიტორიულ ბრძოლის და სამხედრო კონტრდაზვერვის დანაყოფები.

19 ოქტომბრის ავანტიურის შემდეგ კონტრდაზვერვის სფერო უშუალოდ პრეზიდენტს დაექვემდებარა.

ცალკეული ძალები, პიროვნებები მოითხოვენ 1990-1991 წ.წ. მოვლენების შეფასებას. ხაზი მინდა გავუსვა, რომ ამ მოძრაობამ არ უნდა მიიღოს დესტრუქციული ხასიათი, ზიანი არ უნდა მიაყენოს დემოკრატიულ აღმშენებლობას, პირიქით, ხელი უნდა შეუწყოს ერის გაბზარული ცნობიერების გასოლიანებას, პოლიტიკურ კონსენსუსს, სტაბილიზაციას და არა დესტაბილიზაციას.

ახლა მიმდინარეობს დისკუსია ამ საკითხზე. ვფიქრობ, ეს კარგი ფორმაა ამისათვის, რომ მოიძებნოს საკითხის გადაწყვეტის გზა საზოგადოებრივი აზრის გათვალისწინებით. აჩქარებას ამ საქმეში შეიძლება უკუეფექტი მოგვცეს.

გასულ წელს კორუფციისა და ეკონომიკური დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერებაში, უფრო სწორად, დაწყებაში, თავისი წვლილი შეიტანეს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, უშიშროების სამინისტრომ, გენერალურმა პროკურატურამ, ადგილობრივმა მმართველობამ, განსაკუთრებით, პრეზიდენტის რწმუნებულებმა, ცალკეულმა გამგებლებმა.

კორუფციასთან ბრძოლა, პირველ რიგში, გულისხმობს მექრთამეობისა და გასოშიდალველობის აღკვეთას, კრიმინალური ოლიგარქიის, ამა თუ იმ დარგში დანაშაულთა მონოპოლიური მდგომარეობის, ჩრდილოვანი ეკონომიკის დაძლევას, კონტრაბანდის მოსპობას და ა.შ.

ანტიკორუფციული პოლიტიკა გულისხმობს როგორც კორუფციის შედეგების, ასევე კორუფციის გამომწვევი მიზეზების აღმოფხვრას და ის მხოლოდ საკადრო ცვლილებებით და დამსჯელი ღონისძიებებით არ უნდა შემოიფარგლოს.

ქვეყანაში დაგროვდა კორუფციასთან ბრძოლის გარკვეული გამოცდილება. არსებობს კორუფციასთან ბრძოლის მსოფლიო პრაქტიკა. ამა თუ იმ სახით კორუფცია თვით ეკონომიკურად განვითარებულ, ცივილიზებულ, დემოკრატიულ სახელმწიფოებშიც კი არსებობს, მაგრამ არსებობს მათთან ბრძოლის მექანიზმებიც. სწორედ ეს უნდა ავითვისოთ ჩვენ.

დღეს საქართველოში კორუფციის დაძლევას ბევრი ნიჰილისტურად უყურებს, მაგრამ ეს ასე არ არის.

ჩვენ სამოქალაქო ომისა და სისხლიანი კონფლიქტების ნანგრევებზე, ნამსხვრევებზე შევძელით სამართლებრივი სახელმწიფოს აშენება. ეს სახელმწიფო, გვჯერა, რომ დაძლევს კორუფციას, რაც ხელს შეუწყობს ეკონომიკურ აღმაკვლობას და საქართველოს საერთაშორისო რეიტინგის ამაღლებას. ეს, შეიძლება ითქვას, დღევანდელი სახელმწიფოს ნომერ პირველი პრობლემაა.

იმედის მომცემია ის ფაქტი, რომ ქვეყანამ შესძლო კრიმინოგენურ ვითარებაში გარდატეხის შეტანა. არ შემოიძლია, ამის შესახებ არ ვთქვა.

1998 წელს ქვეყანაში შექმნილ კრიმინოგენურ ვითარებას თუ შევადარებთ 1992-94 წლებში არსებულს, ნათლად ჩანს ბოლო წლების განმავლობაში მიღწეული კარდინალური პოზიტიური ძვრები. ამ პერიოდში განზრახ მკვლევლობათა რიცხვი შემცირდა თითქმის 600 ერთეულით, ანუ 3-ჯერ და მეტად, ყაჩაღურმა თავდასხმებმა იკლო 2700-მდე ერთეულით, ანუ ოთხსახევარჯერ და ა.შ.

1992-94 წლებში ყოველწლიურად ადგილი ჰქონდა სარკინიგზო შესადგენლობიდან ტვირთების 400-მდე დატაცებას, სახელმწიფოსათვის მიუქვებელი ზარალი 300 მილიონ ლარს აღემატებოდა. ბოლო ორი-სამი წლის განმავლობაში ტვირთების დატაცებით სახელმწიფოს პრაქტიკულად ზარალი არ გაჩუქდია.

კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერების შედეგად ბოლო პერიოდში დაპატიმრებული და სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემულია საბაჟო და საკადასტრო სამსახურების თანამშრომელთა ჯგუფები. გამოვლენილი და აღკვეთილია ტვირთების კონტრაბანდული გზით შემოტანის მრავალი ფაქტი და მთელი რიგი სხვა დანაშაულობანი.

მექრთამეობაში, ფულადი სახსრების მითვისებაში მხილებულია სოციალური უზრუნველყოფის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის და ფოსტის სასინისტროების, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების, ქ. თბილისის მერიის ცალკეული ხელმძღვანელი მუშაკები. გამოვლენილია სერიოზული დანაშაულობანი საბანკო-საკრედიტო და მთელ რიგ სხვა სფეროებში. ამ დღეებში, ჩვენი მუშაობის შედეგების დროს, თითოეულ ამ ფაქტზე ძალიან სერიოზული მსჯელობა გვექნება.

გადამჭრელი ზომები განხორციელდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს, უშიშროების, პროკურატურის ორგანოების კორუმპირებული თანამშრომლებისაგან გაწმენდის მიზნით. ეს ბრძოლა დაიწყო.

1996-97-98 წლებში შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინიციატივით სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემულია ამ სამინისტროს 250-მდე თანამშრომელი, შინაგან საქმეთა ორგანოებიდან დათხოვნილია 1000-მდე პირი. ამჟამად დროს, უსამართლობა იქნება არ გავიხსენოთ, რომ დამნაშავეობასთან ბრძოლას ბოლო 3 წლის განმავლობაში შეეწირა 144 თანამშრომელი, ამდენივე დაიჭრა და დასახიჩრდა.

აბსურდულია მავანთა და მავანთა მტკიცება, რომ საქართველო ლამის პოლიციური სახელმწიფოა. ასეთი ბრალდება საკუთარ დემოკრატიულ ქვეყანას მხოლოდ უვიცებმა, უმეცრებმა და ბოროტმა ადამიანებმა შეიძლება წაუყენონ.

სახელმწიფოს ბუნებას, მის დემოკრატიულობას თუ პოლიციურობას სასართაოდამცავთა და ძალოვან სტრუქტურათა არა რაოდენობა განსაზღვრავს (თუმცა რაოდენობითაც ჩამოვრჩებით ჩვენი ყალიბისა და მოცულობის ქვეყნებს), არამედ მათ მიერ კონსტიტუციის, დემოკრატიული სახელმწიფოს მონაპოვართა,

ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის ხარისხი. ასევე მხედველობაშია მისაღები დემოკრატიული აღმშენებლობის შესაბამისად მათი რეფორმირების და ყოველდღიური საქმიანობის სრულყოფის რთული პროცესის დინამიზმი, არაკეთილსინდისიერი ელემენტებისაგან მათი რიგების წმენდის, პირველ რიგში, თვითგანწმენდის კრიტერიუმები და მაჩვენებლები.

გადაუჭარბებლად ვიტყვი: თავისი დემოკრატიულობით არცერთ განუყოფარებად სახელმწიფოს არ ჩამორჩება.

ნაყოფიერად მუშაობს იუსტიციის სამინისტროში შექმნილი სამართლებრივი რეფორმის სახელმწიფო კომისია.

მუშავდება სააღსრულებო კოდექსის პროექტი (ესეც ევროსაბჭოს კატეგორიული მოთხოვნაა), რომელმაც, ამავე დროს, სამართლებრივი საფუძველი უნდა მოუმზადოს სრულიად ახალი ფორმის პენიტენციურ სისტემას საქართველოში.

დამოუკიდებელი სასამართლო ხელისუფლების ფორმირებამ წარმოშვა ახალი, აქამდე ჩვენს პრაქტიკაში უცნობი პრობლემებიც. ხელისუფლების ამა თუ იმ შტოს დამოუკიდებლობა პირველ რიგში გულისხმობს მის პასუხისმგებლობას სახელმწიფოს წინაშე.

ვფიქრობ, აღარავის უნდა მიაჩნდეს სათუოდ ის გარემოება, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას, თუ იგი კონსტიტუციის და კანონის შესაბამისად არის მიღებული, სავალდებულო იურიდიული ძალა აქვს. დარწმუნებული ვარ აგრეთვე იმაშიც, რომ სასამართლო ხელისუფლების წარმომადგენლებმაც მშვენივრად იციან, რომ მართლმსაჯულების ფუნქცია კანონის აღსრულებაა და არა კანონშემოქმედება, ამიტომ არაფრის მომტანი მტონია მსჯელობა და კამათი იმაზე, უნდა ჩატარდეს თუ არა მოსამართლეთა საკვალიფიკაციო გამოცდები, ან უნდა მოხდეს თუ არა მოსამართლეთა კორპუსის განახლება. ეს კანონის იმპერატიული მოთხოვნაა და ჩვენ ყველანი ვალდებული ვართ უპირობოდ დავემორჩილოთ მას, დავემორჩილოთ კონსტიტუციას.

აქვე მინდა აღნიშნო, რომ ხელისუფლების სხვადასხვა შტოთა კონსტრუქციული თანამშრომლობის მძლავრ ინსტრუმენტებად მესახება საქართველოს იუსტიციის საბჭო და უშიშროების საბჭო.

კანონმდებლობა უნდა ითვალისწინებდეს როგორც ხელისუფლების შტოთა დამოუკიდებლობის გარანტიებს, ასევე ეფექტიან და ქმედით მექანიზმებს, რომელთა მეშვეობითაც სასჯელს ვერ ასცდება ვერც მინისტრი, ვერც დეპუტატი და ვერც მოსამართლე, თუ იგი საკუთარი დამოუკიდებლობის ან იმუნიტეტის გასოკუნებას ანგარების მიზნით ან სხვა ქვენაგრძნობით შეეცდება. ამ საკითხებზე კიდევ მოგვიხდება ბევრი და სერიოზული მუშაობა.

საქართველოს დამოუკიდებელმა სახელმწიფომ, მისმა სტრუქტურებმა გარდატეხა უნდა შეიტანონ კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლაში, კანონიერების, ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვაში. როგორც ზემოთ ვთქვი, ამ საქმეში ჩვენ გვექნება მძლავრი საყოველთაო საერთაშორისო მხარდაჭერა.

საქართველოს ევროსაბჭოში გაწევრიანების ერთ-ერთ აუცილებელ პირობას წარმოადგენდა „ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ“ 1950 წლის ევროპულ კონვენციასთან საქართველოს მიერთება. იუსტიციის სამინისტროში განხორციელდა ღონისძიებები აღნიშნული კონვენციის მოთხოვნებთან ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისობაში მოსაყვანად.

უკანასკნელ პერიოდში განხორციელდა ფართო კანონშემოქმედებითი საქმიანობა პოლიტიკური პარტიების, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობის, მათი მოღვაწეობის სამართლებრივი ბაზის სრულყოფის მიზნით. მხედველობაში მაქვს ორგანული კანონი „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“, „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი“, კანონი „პროფესიული კავშირების შესახებ“ და სხვა.

დღეისათვის იუსტიციის სამინისტროს მიერ რეგისტრირებულია 86 პოლიტიკური გაერთიანება, 172 საზოგადოებრივი ორგანიზაცია (ფონდი).

ეს ციფრები მეტყველებენ საზოგადოების აქტიურ როლზე ქვეყნის პოლიტიკის, ეკონომიკის, მეცნიერების, კულტურისა და სხვა სფეროებში და იმავე

დროს იმ მუშაობაზე, რომელსაც საპრეზიდენტო და აღმასრულებელი ხელისუფლება ეწევიან პოლიტიკურ პარტიებთან, პროფკავშირებთან, სამოქალაქო საზოგადოებაში კონსენსუსის მისაღწევად.

ბევრი პოლიტიკური პარტია წარმოდგენილია პარლამენტში, ბევრი მათგანი ქმნის საპარლამენტო და პარლამენტგარეშე ოპოზიციას.

საპრეზიდენტო, აღმასრულებელი ხელისუფლება ნაყოფიერად თანამშრომლობს საპარლამენტო ფრაქციებთან, და მე ამას განსაკუთრებული კმაყოფილებით აღვნიშნავ. ფრაქციები პარლამენტში მოღვაწეობენ, მაგრამ მათ უკან სამოქალაქო საზოგადოებაში დგას გავლენიანი პარტიები და პოლიტიკური მოძრაობები. ისინი სახელმწიფოსა და სამოქალაქო საზოგადოების ორგანულ ნაწილებს წარმოადგენენ. მათთან დღეს სერიოზულად თანამშრომლობს და მოსაკვალშიც ითანამშრომლებს საპრეზიდენტო და აღმასრულებელი ხელისუფლება.

კამათი, დისკუსია, რა თქმა უნდა, საჭიროა, მაგრამ დროა ამაღლდეს პოლიტიკურ ურთიერთობათა კულტურა და შინაარსი. კამათს შეურაცხმყოფელი ხასიათი არ უნდა ჰქონდეს და ეს ყველამ უნდა გავიაზროთ.

ხელისუფლებისა და პროფკავშირების ურთიერთობას დიდი მნიშვნელობა აქვს სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირებისა და ხალხის კეთილდღეობის ამაღლებისათვის.

სამოქალაქო საზოგადოება წარმოდგენილია ე.წ. მეოთხე ხელისუფლების – თავისუფალი მასმედიის, პრესის, რადიოსა და ტელევიზიის, მასობრივი კომუნიკაციების განვითარების გარეშე.

ჩვენ ხელს ვუწყობთ ოფიციალური მასმედიის, ასევე ოპოზიციური პრესის, რადიოსა და ტელევიზიის განვითარებას, რადგანაც ამის გარეშე არ არსებობს დემოკრატია, სიტყვისა და პრესის თავისუფლება.

ჩვენი უდიდესი მონაპოვარია პიროვნების უფლებები და თავისუფლებები, მათ შორის პრესისა და სიტყვის თავისუფლება. უახლოესი ამოცანაა პრესის, სიტყვის თავისუფლების საზოგადოებაში უკვე მიღწეული დონის კიდევ უფრო გაიმტკიცება, ამ სფეროში არსებული კანონმდებლობის კიდევ უფრო სრულყოფა.

საჭიროა ისეთი კანონების მიღება ან არსებულ კანონმდებლობაში ისეთი კორექტივების შეტანა, რომლებიც გამორიცხავენ ნებისმიერი მოქალაქის, ნებისმიერი პიროვნების შეურაცხყოფას, ადამიანის ღირსების შელახვას, მით უმეტეს, ხალხის მიერ არჩეულ ხელისუფალთა ავტორიტეტისა და ღირსების უსაფუძვლო ხელყოფას, რადგანაც ასეთი ქმედება ხელს უშლის პოლიტიკოსებს ქვეყნის მართვა-გამგებლობის ეფექტიანად განხორციელებაში.

კარგად უნდა გავაცნობიეროთ: ადამიანის ღირსების დაცვა, პიროვნების თავისუფლებებისა და უფლებების დაცვის სისტემის შემადგენელი ნაწილია. ღირსების ხელყოფა და ცილისწამება ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების ხელყოფაა. ნებისმიერ ადამიანს კონსტიტუციით, კანონით აქვს დაცული ღირსეული ცხოვრების უფლება.

ორიოდე სიტყვა მინდა ვთქვა იმ დისკუსიაზე, რომელიც ახლა მიმდინარეობს ჩვენს ქვეყანაში ეროვნული პირადობის მოწმობაში, სხვა სამოქალაქო აქტებში, დოკუმენტებში ეროვნული რეკვიზიტის შეტანის თაობაზე. თქვენ იცით, რომ მე ჩემი შეხედულებები ჩამოვაყალიბე პროექტის სახით და წარუადგინე პარლამენტში. მე ვგულისხმობდი, რომ ასეთი ჩანაწერი საკმარისი იქნებოდა დაბადების მოწმობასა და სხვა სამოქალაქო აქტებში.

კანონის მიღების შემდეგ მდგომარეობა გამწვავდა და ჩვენი საზოგადოება, ასე ვთქვათ, შეაშფოთა ამ დისკუსიის მასშტაბებმა. დისკუსიამ არა მარტო მწვავე, არამედ ხშირად მიუღებელი ხასიათიც შეიძინა და მე ეს მაწუხებს. დისკუსია ასეთ საკითხზე ჩვეულებრივი მოვლენაა და მიუღებელი არ უნდა იყოს იმიტომ, რომ ვფიქრობ, ჩვენ საკმაოდ დიდი სკოლა გავიარეთ და საკმაოდ მწარე გასიცდილებაც მივიღეთ.

აქ, მაგალითად, არგუმენტად არ გამოდგება, რომ „ვილაც დაბერდა და ღირსის საწინააღმდეგოდ ვეღარ მიაბიჯებს, ვეღარ მიცურავს“. არც ის ჭორი, რომ საპატრიარქო ოდესღაც სპეცსამსახურის ფილიალი ყოფილა. ეს არ არის დისკუსია. ამას მე შეურაცხყოფასაც ვეღარ უწოდებ. ეს რაღაც უფრო მეტია. ეს უქედურებაა, როცა ქვეყანაში შესაძლებელია ასეთი რამ ითქვას წმინდა

ინსტიტუტის და მისი ხელმძღვანელის შესახებ, როგორც არის, ვთქვათ, საქართველის საპატრიარქო...

საგანგაშო ის კი არ არის, დისკუსია რომ მიმდინარეობს, საგანგაშო ის არის. ასეთ გამოვლინებებთან, გამოთქმებთან რომ გვაქვს საქმე. ეს არ მიანიშნებს ჩვენს მაღალ კულტურაზე. რატომ უკვირს ვინმეს განსხვავებული აზრი? მე, მაკალითად, სიამოვნებით წავიკითხე ქალბატონ მანანა გიგინეიშვილის წერილი. ეს არის ქვეყნის წინაშე პასუხისმგებლობის გრძნობით გამსჭვალული ადამიანის, ინტელექტუალის მსჯელობა იმის თაობაზე, თუ როგორ სჯობია საკითხის გადაწყვიტა. მეც, როდესაც ხელმეორედ შემოვედი პარლამენტში ამ მოსაზრებით, ვხელმძღვანელობდი იმით, რომ არ მაქვს უფლება, არ გავუწიო ანგარიში ჩვეულებრივ თბილისელ მოქალაქეებს, არა ელიტას, არამედ ჩვეულებრივ მოქალაქეებს, არ მაქვს უფლება, არ გავუწიო ანგარიში, თუ როგორ ფიქრობს, მაკალითად, აჭარის მოსახლეობა, – და ჩემი ინფორმაციით, 70-80% აჭარის, გასაკუთრებით მთიანი აჭარის მოსახლეობისა, მოითხოვს, რომ ეროვნება ჩაიწეროს. არ მაქვს უფლება, არ გავუწიო ანგარიში იმას, თუ როგორ ფიქრობენ ახალქალაქში, მარნეულში, ცხინვალში – ქართველებიც და ოსებიც. და მე ვიცი, როგორ ფიქრობენ... ძალიან სერიოზული დაფიქრება გვმართებს.

მე არ მაქვს უფლება, არ გავითვალისწინო, როგორ იმსჯელებს ამ პრობლემაზე აფხაზი ან სხვა ერის წარმომადგენელი აფხაზეთში, როდესაც ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის საკითხი გადაწყდება. ამიტომ, მე ვეთანხმები აზრს, რომ ცოტა მოვიცადოთ, ნუ ვიჩქარებთ. იქნებ, მოვძებნოთ ფორმა იმისათვის, რომ მივცეთ საშუალება ადამიანებს, დადუღდნენ, დამშვიდდნენ. ნორმალურ ვითარებაში, დარწმუნებული ვარ, მოვძებნით ყველაზე უფრო ბრძნულ და გონივრულ გადაწყვეტას. ჩატარდება აღწერა, ზოგიერთი სხვა ღონისძიება და ბევრი რამ უფრო ნათელი გახდება.

მაგრამ მე ახლა იმდენად საკითხის არსებით მხარეს არ ვეხები, რამდენადაც გათხლევის ფორმის მიუღებლობას. ჩვენ პატარა პრობლემის გამოც კი ლამის აუცილებლად მივალწიოთ საზოგადოების ორად გათიშვას. მიმაჩნია, რომ დღეს

ჩვენ ერთ-ერთი უმთავრესი ამოცანა ის არის, რომ ვისწავლით კამათი, ვისწავლოთ განსხვავებული აზრის პატივისცემა, და, ბოლოს და ბოლოს, ვეძიოთ, ეროვნული და საერთო სახელმწიფოებრივი კონსენსუსის მიღწევის გზები და სამუალებები.

მასმედია, პრესა, რადიო, ტელევიზია კულტურის შემადგენელი ნაწილია. იმაზე დიდი უკულტურობა რა არის, ვიდრე ადამიანის შეურაცხყოფა და ღირსების ხელყოფა.

სამოქალაქო საზოგადოებაში ხელი უნდა შევუწყოთ ომისა და შრომის ვეტერანთა, ქალთა მოძრაობას, ახალგაზრდული და სტუდენტთა ორგანიზაციების, არასამთავრობო სტრუქტურების, ბიზნესმენტა და მეწარმეთა გაერთიანებების საქმიანობას.

განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაეთმოს ეროვნულ უმცირესობათა ინტერესებისა და უფლებების დაცვას, მით უმეტეს, რომ საქართველო მრავალეროვნული სახელმწიფოა. ამ თვალსაზრისით ნაყოფიერ მუშაობას ეწევა სახელმწიფო კანცელარიის შესაბამისი სტრუქტურა. მხოლოდ სწორი პოლიტიკის ბაზაზე შეიძლება სეპარატისტული გამოვლინებების, ეროვნული შუღლის, დიპირისპირებების რეციდივების აღმოფხვრა.

მნიშვნელოვანია არა იმდენად ის, თუ რა ჩაიწერება პირადობის ან დაბადების მოწმობაში, რამდენადაც ის, რომ მას არ კრძალავ. მიაქციეთ ყურადღება ევროსაბჭოს კონვენციას ეროვნულ უმცირესობათა თაობაზე. ვახოკვეთილი აზრი არ არის ჩამოყალიბებული, მაგრამ ძალიან მნიშვნელოვანია ის თვალსაზრისი, რომ ყველა ეროვნებას აქვს უფლება, მოითხოვოს, რომ მისი ეროვნული კუთვნილება დაფიქსირებული იყოს ამა თუ იმ დოკუმენტში.

ამიტომ საქართველოში მცხოვრები ხალხები – აფხაზები, სომხები, აზერბაიჯანელები, სხვები არ უნდა გრძნობდნენ საფრთხეს, რომ მათს ეროვნულ თვითმყოფადობას, ამ ფენომენს რამე საფრთხე ემუქრება. მაშინ ისინი ნამდვილი პატრიოტები, ნამდვილი მოქალაქეები გახდებიან საქართველოსი და ასეთი საკითხებიც მაშინ სადავო აღარ იქნება.

ვიფიქრობ, სერიოზულად უნდა ვიფიქროთ იმაზე, რომ კადრები ჩვენი სკოლებისათვის, დაწესებულებებისათვის, რომლებიც ეროვნულ უმცირესობათა რაიონებს ემსახურებიან, ძირითადად საქართველოში მოვამზადოთ. ამას ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს.

უნდა გაუმჯობესდეს ეროვნულ უმცირესობათა ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული ცხოვრების პირობები, უნდა დავიცვათ კონსტიტუციით მათთვის მინიჭებული ყველა უფლება და თავისუფლება. ეს ეხება საქართველოში მცხოვრებ აფხაზებს, ოსებს, სომხებს, აზერბაიჯანელებს, რუსებს, ებრაელებს, ბერძნებს, ასირიელებს, ქურთებს და სხვა ეროვნების ადამიანებს. ისინი საქართველოს შეიძლება არიან. არ შეიძლება საერთო-სახელმწიფოებრივი საკითხების გადაწყვეტა მათი აზრისა და ინტერესების გაუთვალისწინებლად.

სრულიადაც არ ვხელმძღვანელობდი კონიუნქტურული მოსაზრებით, როდესაც ჩვენს დიდად პატივცემულ უწმინდესსა და უნეტარესს, ილია მეორეს დავით აღმაშენებლის პირველი ორდენი გადავეცი. მე ასევე გულწრფელი ვიყავი და არც აქ არსებობდა კონიუნქტურა, როცა საქართველოს ყველა რელიგიური მიმდინარეობის მეთაურები სახელმწიფოს უმაღლესი ორდენებით დავაჯილდოვე. ამით მე ვეუბნები მათ, რომ ჩვენ ტოლერანტული ქვეყანა ვართ, პატივს ვცემთ ყველა რწმენას, თუკი ის კონსტიტუციის ფარგლებში თავსდება.

საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოება მით უფრო წმინდა, ძლიერი და თავისუფალი იქნება, რაც უფრო ძლიერი იქნება მართლმადიდებელი ეკლესია, საპატრიარქო, საერო და სასულიერო ხელისუფლებათა კავშირი, რაც უფრო სრულად განხორციელდება სინდისის თავისუფლება, ყველა რელიგიის და კონფესიის თავისუფლება კონსტიტუციისა და კანონის ფარგლებში.

წმინდა სამების ტაძარი – საუკუნის მშენებლობაა. მისი აშენება ეროვნული დარსების საქმეა. ეს ტაძარი საუკუნისა და ათასწლეულის სიმბოლო გახდება.

ჩვენმა სახელმწიფომ უფრო ეფექტიანად უნდა განახორციელოს დემოკრაფიული პროგრამა. პროგრამის შედგენა მიმდინარეობს და იგი პრეზიდენტის ბრძანებულების სახით ჩამოყალიბდება. ყველამ კარგად ვიცით, რომ

მარტო პროგრამის შედგენა არ კმარა. მთავარია დაფინანსების წყაროები, მატერიალური დონე. თანდათანობით ამ პროგრამებში ამ ელემენტებსაც გაკეთების წინებთ.

მომზადდა და პრეზიდენტმა დაამტკიცა „საქართველოს მუნიციპალური გაწვითარების სახელმწიფო პროგრამა“. ეს პროგრამა შეისწავლეს და მოიწონეს მსოფლიო ბანკის ექსპერტებმა. ამ პროგრამიდან გამომდინარე, მსოფლიო ბანკმა საქართველოსათვის მოამზადა „დეცენტრალიზაციისა და მუნიციპალური გაწვითარების პროექტი“ და მისი განხორციელების მიზნით დამატებით გამოიყო 20 მლნ აშშ დოლარის გრძელვადიანი კრედიტი.

შეიძლება პირდაპირ ითქვას: – კონსტიტუციის მიღების შემდეგ, თვითმმართველობაზე გადასვლა არის ყველაზე დიდი სახელმწიფოებრივი და სახეკადოებრივი მნიშვნელობის მოვლენა საქართველოს ისტორიაში.

საკრებულოების არჩევა ქმნის რეალურ საფუძვლებს, რათა ცხოვრებაში განხორციელდეს ის პრინციპები, რომლებსაც ითვლისწინებს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის შესახებ“.

თვითმმართველობის შემოღებასთან ერთად ქვეყანაში პრინციპულად იცვლება ადგილობრივი მმართველობის სისტემა.

საკრებულოების კომპეტენციაშია ისეთი უმნიშვნელოვანესი საკითხები, როგორებიცაა ადგილობრივი ბიუჯეტების დამტკიცება, მათ შესრულებაზე კონტროლი და ადგილობრივი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროგრამათა მიღება და სხვა.

ის ფაქტი, რომ ამ ეტაპზე რაიონის, ქალაქის ხელმძღვანელს ნიშნავს პრეზიდენტი, – ამაში არაფერია საშიში, მიგვანიშნებს საერთო-სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი განვითარების ამოცანათა კარმონიულობაზე. სწორედ ასეთი კარმონიულობის პრაქტიკულად მიღწევა არის უმთავრესი მიზანი პრეზიდენტის, მისი რწმუნებულების, გამგებლების და მერების საქმიანობაში, ისევე, როგორც მთელი აღმასრულებელი ხელისუფლების ფუნქციონირებაში. იმავე მიზანს უნდა ემსახურებოდნენ საკრებულოები.

საქართველოში უკვე ჩამოყალიბდა მმართველობის ერთიანი სისტემა იმ რეალობათა გათვალისწინებით, რომელშიც გვიხდება ცხოვრება და სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის პროცესის წარმართვა.

ჩვენი საქმიანობის შემდგომი ეტაპი დაკავშირებული იქნება ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენასთან, რის შემდეგაც საქართველოს კონსტიტუცია, სახელმწიფოებრივ-ტერიტორიული მოწყობის თვალსაზრისით, მიაღწევს დასრულებულ სახეს.

მანამდე კი აჭარის ხელმძღვანელობასთან კონსულტაციების შემდეგ და მათთან ერთად შეიძლებოდა აჩქარების, ვნებათაღელვის გარეშე, მშვიდად და წყნარად დაგვეწყო მუშაობა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის, როგორც ერთიანი საქართველოს ფარგლებში არსებული სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნის პოლიტიკური სტატუსის კონსტიტუციის დონეზე ჩამოსაყალიბებლად და სხვა საპარტლეროვი ასპექტების გადასაწყვეტად.

ადგილობრივი მმართველობისა და თვითმმართველობის, მუნიციპალური ხელისუფლების სრულყოფილად ამოქმედებისათვის, აუცილებელია, რომ გაძლიერდეს საკრებულოებისა და მერიების, ადგილობრივი მმართველობისა და თვითმმართველობის ორგანოების კონფლიქტები და ურთიერთდაპირისპირება. ფაქტია, რომ ბევრი საკრებულო საკმაოდ პოლიტიზირებულია. ეს, ერთი მხრივ, მისასაღმებელია, რადგან რაიონების, ქალაქების, თემების ცხოვრებაში ყველა პოლიტიკური ძალა მონაწილეობს. მეორე მხრივ, მრავალპარტიულობამ ხელი არ უნდა შეგვიშალოს მოსახლეობის ინტერესებისათვის მიზანმიმართულ და შეთანხმებულ საქმიანობაში. სწორედ ასეთი ტენდენციები შეიმჩნევა საკრებულოებისა და მერიების, გამგეობების ურთიერთობაში.

იქნებ ღირდეს რწმუნებულების, გამგებლების, მერიების, საკრებულოთა ხელმძღვანელების 2-3 დღიანი შეხვედრა-დიალოგი დედაქალაქში პრეზიდენტისა და პარლამენტის ხელმძღვანელთა მონაწილეობით?!

ვიფიქროთ ამ საკითხზე. შეიძლება, მართლაც ღირდეს.

საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვანი, ყველაზე რთული სტრატეგიული მიმართულებაა ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობა.

არცთუ ისე დიდი ხნის წინ მთავრობის სხლომაზე შეჯამდა 1998 წლის წინასწარი ეკონომიკური შედეგები, დაისახა კრიზისის დაძლევის პროგრამა. ამიტომ ამ მოხსენებაში მე შევეხები მხოლოდ ეკონომიკის ძირითად პრობლემებსა და ტენდენციებს, პერსპექტივებს 2000 წლამდე.

1998 წელს, ფინანსურ-ეკონომიკური კრიზისული სიტუაციის გამო ზრდის ტემპების სერიოზული შენელების მიუხედავად, კვლავაც გრძელდებოდა წინა წლებში გამოკვეთილი დადებითი ტენდენციებიც. ასეთ სიტუაციაში ძნელია დადებით ტენდენციებზე ლაპარაკი, მაგრამ ფაქტი უნდა აღინიშნოს.

წინასწარი შეფასებით, 1998 წელს ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტი წინა წლებთან შედარებით 2,9%-ით გაიზარდა.

მაგრამ მდგომარეობა კვლავ კრიზისულია.

გადაუჭრელ პრობლემათა შორის მასშტაბებითა და სიმწვავეით ერთ-ერთი პირველთაგანია სამრეწველო წარმოების განვითარებაში შექმნილი პრობლემები. 3131 მოქმედი სამრეწველო საწარმოდან თითქმის ერთი მესამედი გაჩერებულია. ასეა თბილისში, ასეა რეგიონებში.

დღეს, როგორც არასდროს, მწვავედ დგას ქართული ნაწარმის ფალსიფიკაციასთან, ქვეყანაში ფალსიფიცირებულ, იაფი პროდუქციის იმპორტთან ბრძოლის საკითხი. კონტრაბანდული იმპორტი ანგრევს ეკონომიკას, ძირს უთხრის მწარმოებას.

ამ საქმეში სახელმწიფო წესრიგის დასაყარებლად კატეგორიული დავალება მიეცათ შინაგან საქმეთა სამინისტროს, უშიშროების სამინისტროს, პროკურატურას, სოფლის მეურნეობისა და სურსათის სამინისტროს, ვაჭრობისა და საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების სამინისტროებს, საბაჟო, საკადასტრო სამსახურებს, სასაზღვრო დეპარტამენტს.

აგრარულ სექტორში საწარმო-ეკონომიკური და საკანონ-მდებლო ბაზის ძირსრები კვალობაზე ბოლო წლებში თანდათან იზრდება სასოფლო-საქონლო პროდუქციის საწარმოო პოტენციალი, როგორც მეცხოველეობაში, ასევე მიწათმოქმედებაში.

მისასაღმებელია საკრედიტო კავშირების საქმიანობა, ამ საქმეში კერძოკავშირის უნიკალური როლი.

დასტაბილურდა მრავალწლიანი ნარგავების და ერთწლიანი კულტურების ფართობები. მიწის რეფორმამ იხსნა სოფელი, განსაკუთრებით კი მთელი რიგი დარგები, რომლებიც, ფაქტობრივად, დაღუპვის საფრთხის წინაშე იდგნენ.

ცხადია, მწვავე საფინანსო-საბიუჯეტო კრიზისი, რომელიც 1998 წლის მეორე ნახევარში განვითარდა და გამძაფრდა, უპირველეს ყოვლისა, სამრეწველო და საერთოდ ეკონომიკური პოტენციალის გამოუყენებლობითაა განპირობებული.

ამჯერად მრეწველობის სამინისტრო, სხვა უწყებებთან ერთად სერიოზულ მუშაობას ეწევა მდგომარეობის გამოსასწორებლად, მაღალხარისხოვანი, კონკურენტუნარიანი პროდუქციის შექმნით საკუთარი ბაზრის ათვისების, სხვა ქვეყნების ბაზარზე შეღწევის მიზნით. ეს საშვილიშვილო მოძრაობა დაიწყო და მისი ხელშეწყობა მთელი სახელმწიფოს, მმართველობის ყველა ეშელონის ვალია.

მიუხედავად საგანგაშო მდგომარეობისა, კარგი მაგალითები გვაქვს მრეწველობის ცალკეული დარგების, ცალკეული დიდი ობიექტების ამოქმედებაში.

დაიწყო აღმავლობა თბილისში, გამოცოცხლდა საავიაციო ქარხანა, უძველესი, უაღრესად უძველესი, ვაგონშემკეთებელი ქარხნები და მრავალი სხვა ობიექტი. გადარჩა ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხანა და მასთან ერთად მსამკრელოვანწილად ჭიათურა, დადებითი ძვრებია ტყიბულში, ბევრი რამ შეიცვალა უკეთესობისაკენ ქუთაისში, ბათუმში, ამოქმედდა "აზოტი", რუსთავის ცემენტის ქარხანა.

დღეს ყველაზე მეტად გაუჭირდათ მეტალურგებს. შექმნილია სპეციალური საბიუჯეტო კომისია. მინდა განვაცხადო, რომ ყველაფერს გავაკეთებთ მეტალურგიის გადასარჩენად და ამ მიზანს მივალწევთ.

1998 წელი უძძიმესი გამოდგა სოფლის მეურნეობისათვის, კატასტროფულმა გვალვებმა უდიდესი ზიანი მოგვიტანეს. წინასწარი მონაცემებით 1998 წელს 1997 წელთან შედარებით მარცვლეულის წარმოება შემცირდა 300 ათასი ტონით, მზესუმზირისა 16 ათასი ტონით, ხილისა - 50 ათასი ტონით, ყურძნისა - 50 ათასი ტონით.

აგრარული პოლიტიკის ფორმირებაში უდავოდ მნიშვნელოვანია საქრთაშორისო ორგანიზაციების წვლილი, განსაკუთრებით ევროკავშირის დახმარება.

აგრარულ სექტორში ბევრი საინტერესო პროგრამა და პროექტი გვაქვს. უნდა უზრუნველვყოთ ბიუჯეტით გათვალისწინებული ხარჯების დროულად დაფინანსება.

რადაც უნდა დაჯდეს, უნდა გამოიძებნოს სახსრები თუნდაც ერთი დარგის, მესაქობის მდგომარეობიდან გამოსაყვანად. საკუთარი და უცხოური რესურსების მობილიზაციით ამის გაკეთება შესაძლებელია. როგორც მინიმუმი, ეს თანხა, მოხდელი ინვესტიციების ჩათვლით, 5 მლნ ლარზე ნაკლები არ უნდა იყოს. მესაქობაში ჩადებული ყოველი ლარი ათმაგად ანაზღაურდება.

უნდა დავეხმაროთ სხვა დარგებსაც.

ცალკე თემაა საქართველოს მთის გადარჩენა - განვითარება. მზადდება კანონი. ბევრს აკეთებს პარლამენტის ხელმძღვანელობა, თვითონ ზურაბ ჟვანია.

მინდა გაცნობოთ, რომ ჩემი და ბაკურ გულუას რომში ვიზიტს შედეგად მოჰყვა მთის ორი რაიონის - დუშეთისა და ყაზბეგის აღორძინების პროგრამის შესრულება. ეს იქნება საინტერესო ექსპერიმენტი საკმაოდ უხვი დაფინანსებით.

სულ უფრო აქტუალური ხდება ენერჯეტიკის წინაშე მდგარი პრობლემების გადაჭრის აუცილებლობა. კვლავინდებურად მწვავედ დგას მოხმარებული ელექტროენერჯის საფასურის ამოღების საკითხი. და ესაა პრობლემათა პრობლემა.

1998 წლის დეკემბრის თვეში „საქენერჯოს“ სისტემაში დახარჯული ელექტროენერჯის საფასურის ამოღება შეადგენს 60,8%-ს.

მოხმარებული ელექტროენერჯის საფასურის გადახდის მხრივ განსაკუთრებით საგანგაშო მდგომარეობაა ქ.ქუთაისში, სადაც მოხმარებულია 10,8 მლნ ლარის ღირებულების ელექტროენერჯია, ხოლო საბანკო ანგარიშზე შექმნილია მხოლოდ 817 ათასი ლარი, ზუგდიდისა და სამტრედიის რაიონებში, ბორჯომში, მცხეთაში, მარნეულში, ასევე ქრუსთავში.

მთლიანად ქვეყანაში „საქენერჯოს“ მიმართ დებიტორულმა დავალიანებამ 294 მლნ ლარს მიაღწია.

დედაქალაქის ენერგორესურსებით მომარაგების ამოცანის გადაწყვეტაში მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს „თელასის“ პრივატიზაციის წარმატებით განხორციელება, თუმცა დიდი გარდატეხა ჯერჯერობით არა გვაქვს. თელასის სიტუაციაში აღმოსაფხვრელია კორუფცია. გვაფიქრებს გაუგებრობანი საქენერჯოსა და „თელასს“ შორის, „თბილსრესის“ პერმანენტული ავარიები. ბუნებრივია, ეს მოსახლეობის აღშფოთებას იწვევს.

აუცილებელია მივაღწიოთ ენერგეტიკის სხვა ქვედარგების, ნახშირისა და, განსაკუთრებით, ნავთობმომპოვებელი მრეწველობის აღორძინებას. გთხოვთ, ამ თემის პარლამენტარებმა განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ.

ყველა მონაცემებით დასტურდება ნავთობის დიდი მარაგი კახეთში, სადაც მძლავრი უცხოური კომპანიები აწარმოებენ სამუშაოებს. ნავთობისა და გაზის შესახებ კანონი სრულყოფილი უნდა იყოს, იმ ვალდებულებათა გათვალისწინებით, რომლებიც ადრე ხელმოწერილ კონტრაქტებში იყო ჩამოყალიბებული.

მოაერობისა და სათბობ-ენერგეტიკის სამინისტროს უდიდესი ძალისხმევის შედეგად, მოხერხდა უკანასკნელი პერიოდის კრიზისის დაძლევა და საქართველოს ენერჯოსისტემის გამომუშავებამ თითქმის 8.1 მლრდ კვტ.სთ-ს მიაღწია.

მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა ენერგეტიკაში ინვესტიციების მოზიდვის საქმეშიც: 1998 წლის 22 დეკემბერს ევრობანკთან გაფორმდა საკრედიტო ხელშეკრულება და „ენგურპესის“ და „ვარდნილპეს-1“-ის სარეაბილიტაციოდ 38.74 მლნ აშშ დოლარი გამოიყო. მნიშვნელოვანი სამუშაოები ჩატარდება ენგურპესზე ევროკომისიის გრანტით.

ხელი მოეწერა იაპონიის საზღვარგარეთთან ეკონომიკური თანამშრომლობის ფუნდთან საკრედიტო ხელშეკრულებას (5,332 მლრდ.იაპონური იენი), რომლის ფარგლებშიც განხორციელდება ლაჯანურჰესისა და „ხრამქეს-2“-ის, ქუთაისისა და თბილისის სადისპეტჩერო ცენტრებისა და კომუნიკაციების რეაბილიტაცია.

1998 წელს წინა წელთან შედარებით ნახშირის მოპოვების მოცულობა თითქმის ოთხჯერ გაიზარდა.

ინიციატივიანად მუშაობს ნავთობის საერთაშორისო კორპორაცია.

დღის წესრიგში დგას საქართველოში ანომალური კლიმატური სიტუაცია, რამდენადაც, როგორც ზემოთ ითქვა, კატასტროფული გავლენა მოახდინა ენერგეტიკასა და სოფლის მეურნეობაზე. ეს თემა, ალბათ, ჩვენი მუშაობისა და დისკუსიის მუდმივ თემად უნდა იქცეს.

აუცილებელი ამ საკითხის კომპლექსური შესწავლა სხვადასხვა ქვეყნების და საერთაშორისო ორგანიზაციების მონაწილეობით, საჭიროა მოკლევადიანი და გრძელვადიანი პროგნოზირების მეცნიერულ დონეზე დაყენება.

დიდ საიდუმლოებას არ წარმოადგენს, რომ პლანეტაზე უკვე დაიწყო გლობალური დათბობა და სარტყელი, რომელსაც საქართველო განეკუთვნება, ერთ-ერთი ყველაზე მგრძობიარე აღმოჩნდა (თითქოს სხვა უბედურება არ გვეყოფოდა). დარწმუნებული ვარ, დაიწყება საგანგებო საერთაშორისო პროგრამების შემუშავება სხვადასხვა რეგიონებისათვის. დროულად უნდა აღვიჭურვოთ სათანადო არგუმენტებით.

გარკვეული ნაბიჯები გადაიდგა მშენებლობის დარგში. ურბანიზაციისა და მშენებლობის სამინისტრომ მოამზადა და მთავრობის სხდომაზე განსახილველად წარმოადგინა კანონპროექტი „მშენებლობის საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო და საანგესტიციო დოკუმენტაციის სახელმწიფო კომპლექსური ექსპერტიზის შესახებ.“ 1998 წლის სექტემბერში საქართველოს პრეზიდენტის პრძასებულებით დამტკიცდა საბინაო-კომუნალური მეურნეობის რეფორმის კონცეფცია, წყალმომარაგება-კანალიზაციის სისტემის სანიტარულ-ტექნიკური

მდგომარეობის გაუმჯობესების ღონისძიებათა გეგმა, რომელიც უახლოეს წლებში განხორციელდება.

გრძელდება მუშაობა კანონზე „ბინათმფლობელთა ასოციაციების შესახებ.“ დაქუჩავეების სტადიაზე საქართველოს ურბანიზაციის კონცეფცია.

აღმავლობის გზაზეა ტრანსპორტი, რომელმაც მიაღწია განვითარების ძალიან სწრაფ ტემპებს და ეს მისასაღმებელია.

1998 წელს ყველა სახის საერთო სარგებლობის ტრანსპორტით გადატანილი ტვირთის მოცულობა წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით გაზარდა 22 პროცენტით, ხოლო გადაყვანილი მგზავრების რაოდენობა 17 პროცენტით. მიღებულია 528 მლნ ლარის შემოსავალი, რაც 43 პროცენტით მეტია გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე.

ამავე პერიოდში ფოთისა და ბათუმის საზღვაო-სავაჭრო ნავსადგურებში გადაქუჩავეებულია 7.100 ათასი ტონა ტვირთი, ზრდამ გასული წლის პერიოდთან შედარებით 34 პროცენტი შეადგინა.

ტრანსპორტის, ისევე, როგორც კავშირგაბმულობის სფეროში მიღწეული პირველი წარმატებები დიდი აბრეშუმის გზის, „ტრასეკას“ პროექტის განხორციელების დაწყებას მოასწავებს. დარგის პერსპექტივები მართლაც გაუსაზღვრელია და ქვეყანა დიდ სარგებლობასაც მიიღებს.

განსაკუთრებული ყურადღების ცენტრშია ფოთის და ბათუმის ნავსადგურების განვითარების პრობლემები, დავიწყეთ მუშაობა ანაკლიის განვითარების პროექტზე, რომლის განხორციელება, რა თქმა უნდა, მხოლოდ უცხოური ინვესტიციების გონივრული მოზიდვითაა შესაძლებელი.

დიდი მნიშვნელობა ექნება საქართველოს საავტომობილო გზების, რკინიგზის ტრანსპორტის განვითარებას. სამწუხაროდ, ბიუჯეტი არ იძლევა საშუალებას გზების განვითარებისა და კეთილმოწყობისათვის გავიღოთ თუნდაც ის თანხები, რაც კანონითაა გათვალისწინებული. შევეცდებით წლის განმავლობაში გამოვძებნოთ სახსრები დანაკლისის შესავსებად.

აქვე მინდა შევნიშნო, რომ დიდ იმედებს ვამყარებთ ბათუმისა და ფოთის სარკინიგზო-საბორნე გადასასვლელებზე, ისევე, როგორც საზღვაო და საჰაერო ტრანსპორტის განვითარებაზე.

ყოველწლიურად იზრდება საქართველოს მსოფლიო ეკონომიკურ სისტემაში აქტიური ინტეგრაციის პროცესი.

ამჟამად დამყარებულია მჭიდრო თანამშრომლობა საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან, მსოფლიო ბანკთან, ევროკავშირთან, გაეროს სააგენტოებთან, ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკთან და სხვა.

თუ 1996 წლის შუა პერიოდისათვის ევრობანკის მიერ საქართველოში დაფინანსებული იყო სულ 2 პროექტი (საერთო ღირებულებით 22 მლნ ეკიუ), 1998 წლის პირველი ნახევრისათვის მათი რიცხვი 10-მდე გაიზარდა, თითქმის 79 მლნ ეკიუს საერთო ღირებულებით.

მნიშვნელოვანი სახსრებია მიღებული ევროკავშირის ტექნიკური დახმარების პროგრამა „ტასისის“ ფარგლებში.

მთლიანობაში, 1991 წლიდან პროგრამა „ტასისის“ ფარგლებში ტექნიკური დახმარების ეროვნული პროგრამებისათვის საქართველოს სულ გამოეყო 67 მლნ ეკიუ ეს თანხა თანაბრად განაწილდა ყველა სფეროსა და რეგიონზე.

ინფორმაცია „ტასისის“ პროგრამის 1998-99 წლების სამოქმედო გეგმის შესახებ განიხილა და მოიწონა საქართველოს პრეზიდენტთან არსებულმა უცხოური ინვესტიციების (საინვესტიციო) საკონსულტაციო საბჭომ.

საქართველოს დიდ დახმარებას უწევენ აშშ, გერმანია, იაპონია, ნიდერლანდები, საფრანგეთი, საბერძნეთი, იტალია, თურქეთი, დიდი ბრიტანეთი და ზოგიერთი სხვა ქვეყანა.

ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს საერთაშორისო ჰმანიტარული დახმარების აქტივიზაცია.

1998 წელს დევნილთათვის დახმარების კომპლექსური პროგრამის მიხედვით დონორებმა გამოეყვეს ხუთი მილიონი აშშ დოლარი.

როგორც ცნობილია, 1998 წლის დასაწყისიდან ტრადიციული სახის ჰუმანიტარული დახმარება შემცირდა. ამიტომ ამჟამად ხორციელდება მოსახლეობის სოციალური რეაბილიტაციის პროექტები. აღნიშნულ პროექტებში დასაქმებული მოსახლეობის რაოდენობამ 1997-98 წლებში 40.000-ს მიაღწია.

საქართველოს ბისეკთან თანამშრომლობის მთავარი მიზანია შავი ზღვის ქვეყნებთან ყოველმხრივი თანამშრომლობა. როგორც ცნობილია, საქართველომ 1998 წლის 23 ოქტომბრიდან აიღო ბისეკის თავმჯდომარე ქვეყნის ფუნქციები და ეს ფორმალური მოვლენა არ უნდა იყოს.

აქ მე მხოლოდ რამდენიმე მაგალითი მოვიყვანე.

საქართველო აქტიურად თანამშრომლობს სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და სახელმწიფოებთან.

ვითარდება საქართველოს საგარეო ვაჭრობა და ეკონომიკური ურთიერთობები. 1998 წლის მაჩვენებლებით საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვამ 1242,6 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რაც გასული წლის შესაბამისი მაჩვენებლის 105 პროცენტია. აქედან, ექსპორტის მოცულობა 194 მლნ აშშ დოლარია (ანუ წინა წელთან შედარებით 19%-ით ნაკლები), ხოლო იმპორტი 1048,6 მლნ აშშ დოლარი (წინა წელთან შედარებით 11 პროცენტით მეტი). მოკლი ჩვენი ძალისხმევა უნდა მოვახმაროთ იმას, რომ საექსპორტო პროდუქციის წარმოებამ და მისთვის ბაზრების მოძიებამ ინტენსიური ხასიათი მიიღოს.

მთავრობამ, ვაჭრობისა და საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობების საინსტრუმენტო ძირფესვიანად უნდა გარდაქმნან მუშაობა ამ მიმართულებით.

ახლა, მოკლედ – 1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების ძირითადი შედეგების (შემოსავლები, ხარჯები, დეფიციტი), საფინანსო კრიზისის გასაძლეველი მიზნებისა და მისი დაძლევის გზების შესახებ.

ამ საკითხზე პარლამენტი ცალკე მოხსენებას მოისმენს, მაგრამ მე ძირეული მიმდინარეობის ზოგიერთ პრობლემაზე მაინც შევჩერდები.

1998 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტში მობილიზებულია 676,3 მლნ ლარი, რაც წლის საგეგმო დავალების 90%-ს შეადგენს.

დაგეგმილსა და ფაქტობრივ მონაცემებს შორის არსებული გარღვევის უდიდესი ნაწილი (93 მლნ ლარამდე) საგადასახადო შემოსავლების მობილიზაციის ძალზე დაბალი დონითაა განპირობებული.

სახელმწიფო ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლების სახით მობილიზებულია 350 მლნ ლარი, ანუ დაგეგმილი დონის (443 მლნ ლარი) მხოლოდ 79%.

სახელმწიფო სპეციალური ფონდების შემოსავლების ხაზით გასულ წელს მიღებულია 142 მლნ ლარი, რაც ბიუჯეტით გათვალისწინებულ დონეზე მთელი 28 მლნ ლარით ნაკლებია. მათ შორის, სოციალური უზრუნველყოფის ფონდში მობილიზებულია 110 მლნ ლარი, ანუ დაგეგმილი დონის 82%, საგზაო ფონდში - შესაბამისად - 30 მლნ ლარი, ანუ 94%, განსაკუთრებით მძიმე მდგომარეობაა შექმნილი დასაქმების ფონდში, გეგმა მხოლოდ 78%-თაა შესრულებული.

საგადასახადო დეპარტამენტის 1998 წელს მობილიზებულმა მთლიანმა შემოსავლებმა (სახელმწიფო და ადგილობრივ ბიუჯეტებში) 327 მლნ ლარი შეადგინა, რაც ამავე პერიოდში დაგეგმილი მაჩვენებლის (372 მლნ ლარი) 88%-ია.

1998 წელს საბაჟო სისტემაში მთლიანად მობილიზებულია 209,2 მლნ ლარის შემოსავალი, რაც, მართალია თითქმის 20%-ით აღემატება წინა წლის დონეს, მაგრამ საკმარისი არ აღმოჩნდა საგეგმო დავალების (263 მლნ ლარი) შესასრულებლად და ამ მაჩვენებლის მხოლოდ 79,4%-ს შეადგენს.

სახელმწიფო შემოსავლების მობილიზაციაში შექმნილმა ურთულესმა მდგომარეობამ განაპირობა სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული ხარჯების დაფინანსების უაღრესად დაბალი მიმდინარეობა და მძიმე, მე ვიტყვოდი, კრიზისული განწყობილება ჩვენს მოსახლეობაში.

ცენტრალური ბიუჯეტის საკასო ხარჯებმა შეადგინა 653 მლნ ლარი, რაც გეგმით გათვალისწინებული მოცულობის (760,2 მლნ ლარი) მხოლოდ 86%-ია.

ჯანდაცვის სფერო დაფინანსებულია მხოლოდ 63%-ით, განათლება - 64%-ით, თავდაცვის სფერო - 91%-ით, კულტურა, სპორტი, რელიგია - 86%-ით, სფეროს მუდრეობა - 61%-ით, სოციალური და სოციალური უწყველობა - 91%-ით და ა.შ.

1999 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით ხელფასების დავალიანებამ ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით ჯამში 20 მლნ ლარს მიაღწია, ხოლო გაუქმდები პენსიების საერთო ოდენობამ საქართველოს მასშტაბით 52 მლნ ლარი შეადგინა.

მიუხედავად გატარებული ღონისძიებებისა, ხელისუფლება იძულებული გახდა 1998 წლის ბიუჯეტში შეეტანა შესწორებები - განეხორციელებინა საბიუჯეტო ხარჯების სეკვესტრი.

საქართველოს ეკონომიკაში 1998 წლის მეორე ნახევარში შექმნილი კრიზისი მნიშვნელოვანწილად განვითარდა გარეშე ობიექტური ფაქტორების მოქმედების შედეგად და, უპირველეს ყოვლისა - მსოფლიო გლობალური, ეკონომიკური კატაკლიზმების გამოდახილს წარმოადგენს.

თანამედროვე მსოფლიო საფინანსო კრიზისს, რომელმაც საქართველომდეც მიაღწია, დასაბამი მისცა სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებში 1997 წელს აღმოცენებულმა მწვავე საფინანსო-სავალუტო კრიზისმა, ხოლო რუსეთში ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისის გაღრმავების გამო არასტაბილურობის ტალღა მთელ მსოფლიოს შეეხო.

მისი ზემოქმედება ირიბი ზეგავლენით ამერიკისა და ევროპის მაკროეკონომიკურ ქვეყნებსაც მისწვდა და, რაც ძალზე მნიშვნელოვანია, მან მძვინვარეობის სირთულეების წინაშე დააყენა საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებიც.

ამდენად, ბუნებრივია, რომ საქართველოს ჯერ კიდევ ფორმირებადი, ფაქიზი ეკონომიკური სისტემა სერიოზული განსაცდელის წინაშე დადგა.

მთავრობის ანტიკრიზისულ პროგრამას პარლამენტი ცალკე განიხილავს, მასი ტექსტი პარლამენტარებს დარიგებული გაქვთ, ამიტომ აქ ანტიკრიზისული პროგრამის მხოლოდ ზოგიერთ დებულებაზე შევჩერდები.

ეკონომიკური სიტუაციის გაუარესება ჯერ კიდევ მიმდინარე წლის მაისის თვეში, გალში მომხდარი, გარედან ინსპირირებული მოვლენების შედეგად დაიწყო, რამაც ქვეყანაში 50 ათასი ახალი ლტოლვილის გაჩენა და, შესაბამისად, დაუცემავი ხარჯების გაწევა გამოიწვია. ამ მოვლენასთან დაკავშირებული მარტო 1998 წელს გაწეული ხარჯები 10 მლნ ლარს აღემატება. მათ შორის დიდი ნაწილი პრეზიდენტის ფონდმა გაიღო.

რუსეთის კრიზისის ნეგატიური ზეგავლენის შედეგად, ექსპერტთა შეფასებით, საქართველოს ეკონომიკის მთლიანი ზარალი 100-150 მლნ აშშ დოლარს აჭარბებს.

კატასტროფული გვალვების გამო, ქვეყნის სოფლის მეურნეობისადმი მიქცებულმა საერთო ზარალმა 1998 წელს წინასწარი შეფასებით 140-150 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, ხოლო ენერგეტიკულ სექტორში შექმნილი სირთულეების მიხედვით ქვეყანას 50 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ელექტროენერგია დააკლდა და სხვა.

დღევანდელი მდგომარეობის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, საქართველომ, მისმა ეკონომიკამ, რომელიც ეს-ესაა გამოვიდა აბსოლუტური კოლაფსის მდგომარეობიდან, 450-500 მილიონი დოლარის დანაკარგი განიცადა. ამის ატანა, რა თქმა უნდა, ძნელა ეკონომიკურად ისეთი სუსტი სახელმწიფოსათვის, როგორც საქართველოა.

მსოფლიო საფინანსო კრიზისთან დაკავშირებით საერთაშორისო, ევროპული საფინანსო ცენტრები, დონორი ქვეყნები, რომლებიც ყოველთვის უხვად გვეხმარებოდნენ, იძულებული გახდნენ უზარმაზარი რესურსები აზიაში, რუსეთში, საქართველოში, სხვა რეგიონებში აზვირთებული კრიზისული ტალღების ჩააგვხრობად წარემართათ.

ამ მოვლენების ანალიზის დროს უნდა გავითვალისწინოთ, რომ საქართველოს საბიუჯეტო კრიზისი ჩვენს ეკონომიკაზე მსოფლიო ფინანსური კრიზისის ნეგატიური გავლენის შედეგად იყო. ეს ერთი მუორე. ამ კრიზისს, რა თქმა უნდა, თავისი საფუძველი ჰქონდა ეროვნულ ეკონომიკაშიც. და მესამე,

ხელისუფლებამ, ასე თუ ისე, სწორი გზა აირჩია კრიზისის დასაძლევად და, საერთაშორისო ორგანიზაციების დიდი გამოცდილების გათვალისწინებით, უკლებლობთ შედარებით ნაკლები დანაკარგებით, ნაკლები ტკივილებით გამოვიდეთ კრიზისიდან.

საქართველოს პრეზიდენტის ხელმძღვანელობით შექმნილია საგანგებო კომისია, რომელიც სისტემატიურად იხილავს ქვეყნის საფინანსო სფეროში შექმნილ ვითარებას და შესაბამის რადიკალურ გადაწყვეტილებებს იღებს. სახელმწიფო მინისტრთან, ვაჟა ლორთქიფანიძესთან აქტიურად ფუნქციონირებს სპეციალური სამუშაო ჯგუფი, რომელიც ყოველდღიურად თვალყურს ადევნებს საკადასახადო შემოსავლების მობილიზაციის მიმდინარეობას.

უშუალოდ საბიუჯეტო-საკალუტო კრიზისის დაძლევის ღონისძიებები კომისიიდან ორი მიმართულებით უნდა წარიმართოს: ჯერ-ერთი, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ბიუჯეტში შემოსავლების მაქსიმალური მობილიზაცია და, მეორე, აუცილებელია საბიუჯეტო ხარჯების რაციონალიზაციის მიზნით.

საბიუჯეტო შემოსავლების ზრდის უზრუნველსაყოფად, უწინარეს ყოვლისა, საჭიროა საკადასახადო და საბაჟო კანონმდებლობების დაცვის უზრუნველყოფა, თუ საჭიროა, მათი გაუმჯობესება, და ამ მიზნით შესაბამისი სამსახურების საქმიანობის რეალურად გარდაქმნა; ქვეყნის სახელმწიფო საზღვრების საიმედოდ დაცვა და კონტრაბანდის აღკვეთა; აქციზური მარკების დადგენილ ვადებში შექმნა (1 მარტიდან აქციზური მარკის გარეშე არც ერთი კოლოფი სიგარეტი და არც ერთი ბოთლი სპირტიანი სასმელი არ უნდა გაიყიდოს და არც გაყიდება); ურჩ გადამხდელთა წინააღმდეგ სანქციების გამკაცრება და მათი აღსრულების უზრუნველყოფა; მაკონტროლებელი ორგანოების მუშაკთა, საკადასახადო და საბაჟო ინსპექტორების სტიმულირების სისტემის შექმნა, მათი ფუნქციების მკაცრად განსაზღვრა და რეგლამენტაცია - ეს საკითხი დაუყოვნებლივ უნდა გადაწყდეს; კორუფციასთან აქტიურად ბრძოლა; ქვეყანაში

დროცხვიანობის მოწესრიგება; სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მომზადების, შესრულებისა და კონტროლის პროცედურების შემდგომი სრულყოფა და სხვ.

ქვეყნის ეკონომიკაში, საბიუჯეტო და ფულად-საკრედიტო სფეროში განვითარებული კრიზისული მოვლენების შედეგად მნიშვნელოვნად შეფერხდა საქართველოს 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის ფორმირების პროცესი.

ნოემბერ-დეკემბერში ლარის კურსის საგრძნობლად დაცემისა და აქედან გამომდინარე ინფლაციური პროცესების განვითარების გამო, აუცილებელი გახდა საქართველოს პარლამენტში წარდგენილი 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის გადამუშავება და მისი რეალურ მაკროეკონომიკურ პარამეტრებთან შესაბამისობაში მოყვანა.

მიმდინარე, 1999 წლისათვის ნავარაუდევია ინფლაციის წლიური ტემპის 10%-ის, ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსი 1 აშშ დოლარი - 2,1-2,5 ლარის, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის წარმოება - 8,6 მლრდ ლარის ღონეზე.

სწორედ ასეთი პროგნოზები დაედო საფუძვლად 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი პარამეტრების განსაზღვრას. 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების საპროგნოზო მოცულობა მიაღწევს 905,6 მლნ ლარს, რაც გასული წლის ფაქტობრივად მიღებულ მაჩვენებელს 34%-ით აღემატება (ძლიან ძნელია ამის მიღწევა, მაგრამ სხვა გზა არ არსებობს. ქვეყანაში არის ამის რეალური რესურსი). მათ შორის, საგადასახადო შემოსავლების სახით სახელმწიფო ბიუჯეტში მიღებული იქნება 572 მლნ ლარი, ანუ 1998 წლის რეალურად მიღებულ ღონეზე 62%-ით მეტი

ასეთი პროგნოზების გაკეთების საშუალებას გვაძლევს ის ღონისძიებები, რომლებიც დაგეგმილია მიმდინარე წელს საგადასახადო შემოსავლების მობილიზაციის მკვეთრი გაუმჯობესების მიზნით. კერძოდ, 1 მარტიდან თამბაქოს ნაწარმისა და ალკოჰოლური პროდუქციის იმპორტსა და რეალიზაციაზე ქვეყნის

ბუნების ტერიტორიაზე შემოღებული იქნება აქციზური მარკები, რაც გამოირიცხავს კონტრაბანდით და აღურიცხავი წარმოებით გამოწვეულ საბიუჯეტო დანაკარგებს.

მიმდინარე წლის მეორე ნახევრიდან საბაჟო სისტემაში ამუშავდება ტექნოლოგიაში გამარჯვებული უცხოური კომპანია, რაც უზრუნველყოფს აღნიშნული სისტემის მაქსიმალურად გამჭვირვალე და ეფექტიან ფუნქციონირებას და შედეგად წლის ბოლომდე საბაჟო სისტემიდან მისაღები შემოსავლები სულ ცოტა 50%-ით უნდა გაიზარდოს. ამასთან, მინდა განვმარტო, რომ ეს ღრობებითი ღონისძიებაა. როდესაც კადრების მომზადების პროცესი დასრულდება და მთელ ტექნოლოგიას ავთოკისებო, საქართველო დამოუკიდებლად გააგრძელებს ამ ფუნქციის შესრულებას. ამასთან ერთად, დაგეგმილია სხვა რადიკალური ღონისძიებებიც, მათ შორის, საგადასახადო სამსახურის რეორგანიზაცია და მუშაკთა სრული ატესტირების განხორციელება, ურჩ გადამხდელთა მიმართ ღონისძიებების აქტივიზაცია და შესაბამისი ნორმატიული ბაზის სრულყოფა.

რაც შეეხება 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილს, პროექტის მიხედვით ხარჯების მოცულობა მიღწევს 1305 მლნ ლარს.

საბიუჯეტო დეფიციტის ზღვრული ოდენობა შეადგენს 399,4 მლნ ლარს.

აუცილებლად უნდა შემცირდეს ხარჯვითი ნაწილი, შემცირდეს საბიუჯეტო დეფიციტი, ეს მაჩვენებლები უნდა შევუსაბამოთ სავალუტო ფონდთან შეთანხმებულ პოზიციებს. შემცირება უნდა შეეხოს პრეზიდენტის ფონდსაც, რომელსაც ყველაზე მწვავე სიტუაციებში ვიყენებთ.

გამომდინარე საბიუჯეტო სახსრების უმკაცრესი ეკონომიის პრინციპიდან, სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯების სტრუქტურა ჩამოყალიბდა უპირატესად ქვეყნის პირველხარისხოვანი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების აუცილებლობიდან გამომდინარე. რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 1998 წელს ხელფასების, პენსიების, სხვა სოციალური დასაცემლების მიხედვით წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვა 85 მლნ ლარის ოდენობით.

ამასთან, უაღრესად შეიზღუდა სხვადასხვა სფეროსა და უწყების მიხედვით გასაწევი ხარჯების მოცულობები. თუმცა, თუ 1998 წლის ფაქტობრივი დაფინანსების დონეს გავითვალისწინებთ, წლეულს დაგეგმილი პარამეტრები ახლოა რეალობასთან და გასული წლის ფაქტობრივად გაცემულ ასიგნებებთან შედარებით გარკვეულ ზრდას ასახავენ.

მნიშვნელოვანია, რომ პროექტში გათვალისწინებულია წლის მეორე ნაიქვრიდან საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულთა ხელფასების 10-15 პროცენტით გადართობა.

აუცილებელია საგარეო ვალდებულებებით გათვალისწინებული მოთხოვნების დაცვა. რაც ქვეყნის პრესტიჟის შემდგომ ამაღლებას ემსახურება და საერთაშორისო ორგანიზაციების თვალში მის სამიედლობას ადასტურებს.

საბიუჯეტო ხარჯების სტრუქტურაში, წინა წლების მსგავსად, შენარჩუნებულია სოციალური სფეროს პრიორიტეტი. სოციალური დაზღვევისა და სოციალური დაცვის მიმართულებით გამოყოფილი იქნება 265,3 მლნ ლარი, რაც გასულ წელს დამტკიცებული გეგმით გათვალისწინებულ ოდენობაზე (109 მლნ ლარი) 2,4-ჯერ მეტია და წლევეანდელი სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიანი ხარჯების მეხუთედზე მეტს შეადგენს.

განათლების სფეროში მიიმართება 50 მლნ ლარამდე თანხა (1998 წელს ფაქტობრივად გამოიყო 30 მლნ ლარი), ჯანდაცვაზე – 33 მლნ ლარზე მეტი, ნაკლებად 1998 წელს ფაქტობრივად გამოყოფილი 27,3 მლნ ლარისა, კულტურის, სპორტისა და სხვა სფეროებზე – 35 მლნ ლარზე მეტი (1998 წელს ამ თანხამ 33 მლნ ლარი შეადგინა).

მთლიანობაში სოციალური სფეროს დარგებზე წარიმართება სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიანი ხარჯების თითქმის მესამედი.

თავდაცვაზე გათვალისწინებულია 53,6 მლნ ლარი, საზოგადოებრივი წესრიგისა და უშიშროების სფეროზე – 92 მლნ ლარზე მეტი, სათბობ-ქარკვეტიკის, სამთომომპოვებელი და გადამამუშავებელი მრეწველობის,

სტრუქტურის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის და სხვა სფეროებში ჯამში
დახარჯება 95 მლნ ლარამდე თანხა.

ბიუჯეტის დეფიციტის დაბალანსების წყაროდ გამოყენებული იქნება
ქართველოს ეროვნული ბანკის კრედიტი 50 მლნ ლარი.

ბიუჯეტის დეფიციტის დაბალანსების საშინაო წყაროების მოცულობა
დაახლოებით 114 მლნ ლარი იქნება. აქვე მინდა შევთანხმდეთ, რომ, როგორ
დასრულდესაც უნდა შევხვდეთ, ქვეყანა ემისიაზე არ უნდა წავიდეს. ემისია
დაანერვს მთელ ჩვენს ფისკალურ სისტემას და მისი გამოსწორება წლების
განსაკუთრებაში შეუძლებელი იქნება.

საგარეო წყაროების მოცულობა 254 მლნ ლარის მოცულობით არის
საკრედიტო. ესაა მსოფლიო ბანკის მიერ სტრუქტურული გარდაქმნებისათვის
გათვალისწინებული კრედიტის მორიგი ტრანშები, ენერგოსექტორში მიმდინარე
სტრუქტურული გარდაქმნების მხარდასაჭერად გამოყოფილი კრედიტი, ასევე
მსოფლიო ბანკის კრედიტები ინვესტიციური პროექტებისათვის. აღნიშნულის
გათვალისწინებით ბიუჯეტის დეფიციტის ზღვრული სიდიდე, რომლის
დაფინანსების წყაროებიც ზემოთ არის მითითებული, მიაღწევს 399,4 მლნ ლარს.

1998 წელს მთლიანი შიდა პროდუქტის ნომინალურმა მოცულობამ
დადგინა 6,8 მლრდ ლარი, რაც დაახლოებით 14-16%-ით ნაკლებია ინდიკატური
რეჟიმით გათვალისწინებულ პარამეტრებზე. ერთ სულ მოსახლეზე გაანგარიშებით
ბირთვადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების დინამიკის ანალიზი ცხადყოფს, რომ
1998 წელს, ზრდის ტემპების გარკვეული შენელების მიუხედავად, კვლავაც
არბობდა წინა წლებში გამოკვეთილი დადებითი ტენდენციები. კერძოდ, თუ
აქედ ფასებში გაანგარიშებული ერთ სულ მოსახლეზე მთლიანი შიდა
პროდუქტის მაჩვენებელი 1996 წელს შეადგენდა 665,5 აშშ დოლარს, 1997
წელს ამ მაჩვენებელმა 727,8, ხოლო 1998 წელს – 735,9 აშშ დოლარი
დადგინა.

სოფლის მეურნეობის მთლიანი პროდუქციის წილი ერთ სულ მოსახლეზე
განგარიშებით 1995 წელს შეადგენდა 299,2 აშშ დოლარს, 1996 წელს –

340,3 აშშ დოლარს, 1997 წელს – 366,1 აშშ დოლარს, ხოლო 1998 წელს – 389 აშშ დოლარს მიაღწია, რაც აღნიშნულ დარგში გატარებული რეფორმების სისწორეს ადასტურებს.

სამრეწველო პროდუქციის წარმოება ერთ სულ მოსახლეზე გარკვეულწილად შემცირდა: თუ 1996 წელს აღნიშნული მაჩვენებელი შეადგენდა 11,7 აშშ დოლარს, 1997 წელს კი 130,9 აშშ დოლარამდე გაიზარდა, 1998 წელს აღნიშნულმა მაჩვენებელმა 121,9 აშშ დოლარი შეადგინა, რაც წინა წლის დონეზე 7%-ით ნაკლებია.

რაც შეეხება მოხმარებას, ერთ სულ მოსახლეზე სასურსათო პროდუქციის მოხმარების დონე თუ 1995 წელს 153,5 აშშ დოლარს შეადგენდა, 1996 წელს ეს მაჩვენებელი 161,3 აშშ დოლარს, 1997 წელს – 154,2 აშშ დოლარს, ხოლო 1998 წელს – 150,1 აშშ დოლარს შეადგენს.

ბიუჯეტში დავალიანებების დაფარვის გათვალისწინებით აუცილებელი იქნება ბიზნესმენების, მეწარმეების, ფერმერების ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამის შემუშავება არა მარტო სახელმწიფოებრივი თუ უცხოური ინვესტიციების მხარდაჭერის, არამედ მორალურ, უბრალოდ ადამიანურ ურთიერთობათა დამყარების თვალსაზრისითაც. მათთან დიალოგი საჭიროა როგორც თანასწორისა თანასწორთან, მათ შორის, გადამხდელთა კავშირში, საჭიროა მეწარმეთა და ბიზნესმენთა პროფესიონალზმის სრულყოფაზე ზრუნვა, სასთავრობო და საპარლამენტო სტრუქტურებში მათი აქტიური ჩართვა.

მე მივიღე გადაწყვეტილება, რომ პრეზიდენტთან სისტემატურად იმუშავებს ბიზნესმენთა საბჭო.

საჭიროა პრესაში, მასმედიაში, თანამედროვე მეწარმეების, მესაკუთრეების პრობლემებზე წერა, მათთვის, დამსახურებისამებრ, სათანადო იმიჯის შექმნა, მათი ასე ვთქვათ, ღირსეული შემოყვანა და დამკვიდრება დიდ საზოგადოებაში.

როგორც ცნობილია, საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების 1996-2000 წლების ინდიკატური გეგმა დამუშავდა საქართველოს პრეზიდენტის

საპრეზიდენტო პროგრამაში მოცემული დებულებების, რეკომენდაციებისა და ტენდენციების საფუძველზე.

საქართველოს პრეზიდენტის საპრეზიდენტო პროგრამიდან გამომდინარე, 2000 წლამდე პერიოდისათვის ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების გლობალურ ამოცანად დაისახა თანამედროვე, მაღალეფექტიანი, მსოფლიო სახეობის კავშირებში ორგანულად ინტეგრირებული ეკონომიკის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფდა მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლებას და ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობას.

ამ გლობალური ამოცანის შესრულება კი ნავარაუდები იყო ისეთი კონკრეტული ამოცანების რეალიზაციით, როგორცაა 1996-2000 წლებში სამუკალოდ წელიწადში ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტის არანაკლებ 12 პროცენტით ზრდა, 2000 წლისათვის უმუშევრობის დონის არაუმეტეს 6,6 პროცენტის ზღვრის შემოფარგვლა, საბიუჯეტო სექტორში დასაქმებულთა თვიური ხელფასის 157 ლარამდე მაინც გაზრდა და ინფლაციის წლიური ზრდის ტემპის 6 პროცენტამდე შემცირება, 1 მილიონამდე ადამიანის დასაქმება.

უნდა აღინიშნოს, რომ განვლილი 1996-1998 წლების შედეგების მიხედვით ინდიკატური გეგმით გათვალისწინებული აღნიშნული ტენდენციები ძირითადად შესაბამისობაშია პრაქტიკულ რეალობასთან.

1998 წელს, 1995 წელთან შედარებით, ეროვნულ ეკონომიკაში დასაქმებულთა, მათ შორის თვითდასაქმებულთა რიცხოვნობამ თითქმის 30 პროცენტით იმატა.

1996-1998 წლებში მნიშვნელოვნად გაიზარდა ეკონომიკაში დასაქმებულთა ხელფასებიც. კერძოდ, აღნიშნულ პერიოდში ნომინალურ განზომილებაში სამუკალო თვიური ხელფასი მთლიანად ქვეყნის მასშტაბით 3,5-ჯერ, ხოლო საბიუჯეტო სექტორში - 4,6-ჯერ გაიზარდა.

მიმდინარე წლის ბიუჯეტში წლის პირველი ნახევრის საქმიანობის შესაბამისად, როგორც ზემოთ აღვნიშნე, უნდა გავითვალისწინოთ ყველა სფეროში

დასაქმებულთა ხელფასების, აგრეთვე პენსიების და დახმარებების ზრდა, როგორც ბანიუმი – 10-15%-ით.

მთავრობას განზრახული აქვს გააუმჯობესოს ქვეყნის დემოგრაფიული ვითარება. გარემოს დაცვა და შეინარჩუნოს მომავალი თაობისათვის ეკოლოგიური მრავალფეროვნების სიმდიდრე და ქვეყნის ბუნებრივი რესურსების ბაზა. ძალიან ხერითზულად გვეხმარება მსოფლიო ბანკი, ზოგიერთი მეგობარი ქვეყანა, განსაკუთრებით, გერმანია.

საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ცენტრში დგას განათლების, კულტურის, მეცნიერების განვითარების პრობლემები.

განვლილი წელი რადიკალური რეფორმებისა და ცვლილებების წელი იყო განათლების სისტემისათვის. ეს უფაქიზესი და ურთულესი სფეროა. გადაიდგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები ეროვნული სკოლის, ეროვნული უნივერსიტეტების, ეროვნული დაწესებულებითი საშუალო და უმაღლესი განათლების სისტემის სრულყოფისათვის.

კანონმა „განათლების შესახებ“ მყარი საკანონმდებლო ბაზა შექმნა. საქართველოს პარლამენტმა მეორე მოსმენით მიიღო „კანონი დაწესებითი პროექსიული განათლების შესახებ“.

განათლების რეფორმის განხორციელების მიზნით სამინისტრომ შეიმუშავა განათლების რეფორმის რეალიზაციის პროგრამა.

დამტკიცებულია ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების ახალი გეგმები.

ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი მომენტი: თუ 1992/93 სასწავლო წლისათვის გაძისცემლობა „განათლებამ“ დასტამბა მხოლოდ 13 სახელმძღვანელო, 1998/99 სასწავლო წლისათვის გამოიცა 160 დასახელების სახელმძღვანელო. ესეც გარკვეული წინსვლაა რეფორმირების გზაზე.

პედაგოგთა ატესტაცია პირველად 1997 წელს ჩატარდა, ატესტაციის მეორე ეტაპი – მიმდინარე წელს.

გასულ წელს საკმაოდ ინტენსიურად სრულდებოდა საერთაშორისო დახმარებათა პროგრამები.

მარტო სოროსის ფონდმა 1993 წლიდან საქართველოში 20 მილიონი დოლარის ქველმოქმედება გასწია.

ჩვენ ყოველ წელს უნდა ვზარდოთ სახელმწიფოს წილი განათლების სისტემის დაფინანსებაში, გადავარჩინოთ მაღალმთიან ზონაში მდებარე სკოლები მათი მცირეკომპლექტიანობის მიუხედავად. ეს უნდა მივიღოთ, როგორც კატეგორიული მოთხოვნა და დირექტივა. მე არაერთხელ მითქვამს, რომ მოვა დღი და საშუალო განათლების მთელ ხარჯებს სახელმწიფო გაიღებს. ამისათვის დაგეგმირება 2-3 წელი. დღეს კი ამის გაკეთება შეუძლებელია და ამაზე ყველა უნდა შევთანხმდეთ.

მეტი ყურადღება უნდა მივაქციოთ არა მარტო ქართულ, არამედ სომხურ, აზერბაიჯანულ, აფხაზურ, ოსურ, რუსულ და სხვა სკოლებს, კავკასიის და მსოფლიოს ხალხთა ენების სწავლებას საქართველოს საშუალო და უმაღლეს სასწავლებლებში, საქართველოს ახალგაზრდობის აღზრდას მოწინავე ქვეყნების უმაღლეს სასწავლებლებში, და ეს სისტემაც გარკვეულ რეგულირებას მოითხოვს.

მეტი ყურადღება სჭირდება საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებს, უნივერსიტეტებს, კოლეჯებს, ლიცეუმებს, სკოლებს, განათლების როგორც სახელმწიფო, ისე არასახელმწიფო სექტორს. ამ სფეროს რეფორმირება არ დაბნელებულა, რეფორმები გრძელდება.

ჩვენს უნივერსიტეტებსა და სკოლებში უკეთ უნდა ვასწავლიდეთ საბუნებისმეტყველო და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა საფუძვლებს, უნდა შექმავდეს სახელმწიფო პროგრამა ეროვნულ უმცირესობათა სკოლებისა და სხვადასხვა დაწესებულებებისათვის კადრების საქართველოში მომზადებისათვის.

მეცნიერების განვითარება XXI საუკუნეში ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიზნით უნდა იქნება.

საქართველომ არა მარტო უნდა შეინარჩუნოს არსებული მეცნიერული, საკრიოდ, ინტელექტუალური პოტენციალი, არამედ გამოიძებნოს გზები ამ სფეროს გონივრული გარდაქმნისა და განვითარებისათვის.

მე პირადად გადაწყვეტილი მაქვს უფრო ინტენსიურად გამოვიყენო ჩემი კვალი და ავტორიტეტი საერთაშორისო არენაზე ქართული მეცნიერების და, რა თქმა უნდა, ქართული კულტურის მხარდასაჭერად.

ახალგაზრდობის საქმეთა სახელმწიფო დეპარტამენტის ინიციატივით ჩვენ ზღაპრობის სხდომაზე მოვიწონეთ და პარლამენტს განსახილველად გადავეცით კალოის პროექტი „მავნე ზეგავლენისაგან არასრულწლოვანთა დაცვის ღონისძიებათა შესახებ“.

ამას სხვა კანონპროექტებიც უნდა მოყვეს.

ყოველმხრივი მხარდაჭერის ღირსია ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს, სახელმწიფო საზოგადოების ინიციატივა ცხოვრების ჯანსაღი წესის დანერგვასთან დაკავშირებით, განსაკუთრებით – ახალგაზრდობაში.

დიდი ხანია მიმდინარეობს მუშაობა საქართველოში მეცნიერების განვითარების კონცეფციაზე.

შეიქმნება სპეციალური კომისია ჩემი და მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის თანათავმჯდომარეობით.

შემუშავდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ფუნდამენტური კვლევის პრიორიტეტული მიმართულებები 2010 წლამდე.

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიას, სხვა სამეცნიერო ცენტრებს გრანტული წესით სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების დასაფინანსებლად 1998 წელს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოეყო 2260 ათასი ლარი. კონკურსის შედეგად გრანტი მოიპოვა 408 პროექტმა. ეს პრაქტიკა კვლავაც ვაკრძელობდა.

საინოვაციო სამუშაოების საკონტრაქტო წესით შესრულებისათვის ბიუჯეტში უნდა არსებობდეს დაფინანსების საშუალება არა მარტო ბიუჯეტიდან, არამედ სახელმწიფო ფონდებიდან. ამ დარგში უნდა ავითვისოთ მსოფლიო გამოცდილება.

ის მინიმალური თანხები, რასაც ბიუჯეტი ითვალისწინებს, საქმეს ვერ შეუძლის.

შვეთანხმდეთ, საფინანსო მდგომარეობის გაუმჯობესების კვალობაზე, ამ
ლოსაც არ მოვაკლოთ სახელმწიფოს, მისი პრეზიდენტის, პარლამენტის
სხვა.

ქართული მწერლობა, ქართული წიგნი, საგამომცემლო საქმე უმძიმეს
მდგომარეობაშია. ვეცდებით გამოვძებნოთ რესურსები მათ მხარდასაჭერად.
მწერლობა, ისევე, როგორც ხელოვნება, ყოველთვის იყო ერის სული და გული,
მისი სულიერი ცხოვრების საფუძველთა საფუძველი. ასე იქნება მომავალშიც.

მწვავედ დგას ქართული კულტურის განვითარების პრობლემები.

მიღებულია კანონები „კულტურის შესახებ“, „საბიბლიოთეკო საქმის
შესახებ“. მომზადებულია და მზადდება კანონპროექტები „თეატრების შესახებ“,
„კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“, „მუზეუმების შესახებ“, „სახელოვნებო
საბუნების შესახებ“, „კულტურულ ფასეულობათა გატანა-შემოტანის შესახებ“
და სხვა.

ამჟამად ჩვენში 40-ზე მეტი პროფესიული თეატრი მუშაობს. ქართულმა
თეატრებმა მიმდინარე წელს 100-ზე მეტი ახალი დადგმა განახორციელეს. არც
ერთი თეატრი საქართველოში, ამ ომების, სისხლისღვრებისა და ქარტახილების
შედეგად, არ დახურულა. ბევრი ახალი, პროფესიული თეატრი კი გაიხსნა. ეს
აქამს ნიშნავს, რომ ჩვენ ლიტერატურის, ხელოვნების, საერთოდ, სულიერების
საფუძველზე ცხოვრება არ შეგვიძლია.

სახელმწიფომ უკანასკნელ წლებში გამონახა საშუალება, რათა გაგრძელდეს
საქართველოს სახელობის თეატრის შენობის რეკონსტრუქცია, თბილისის
საპროფესიო სახელობის მუსიკალური თეატრის შენობის აგება – იქნებ,
საერთაშორისო კიდეც.

ქალაქის მერთან ვ.ზოდელავასთან ერთად მე ვიკისრე პასუხისმგებლობა
საქართველოს სახელობის თეატრის შენობის აღდგენა-რეკონსტრუქციის
მდგომარეობაზე.

დიდი გამარჯვებები მოიპოვეს ჩვენმა მუსიკოს-შემსრულებლებმა საქრთაშორისო კონკურსებზე. ყოველმხრივ უნდა შევუწყოთ ხელი ეროვნული მუსიკის განვითარებას. და აქ ბევრი კარგი რამ კეთდება.

დღის წესრიგში დგას ეროვნული კინოს კარდინალური პრობლემების გადაწყვეტის საკითხები. ჩვენ ცოტა გავაჭიანურეთ ეს პროცესი. ამ მასშტაბით კულტურის სამინისტრომ და კინემატოგრაფისტთა კავშირმა უფრო ნაყოფიერად და აქტიურად უნდა იმუშაონ. ქართულ კინოხელოვნებას მსოფლიო სახელი აქვს. აუცილებელია მსოფლიო არენაზე ქართული კინოს პრესტიჟის შენარჩუნება. აქ დამატებითი რესურსები უნდა მოვიძიოთ, ეს შესაძლებელია. მაგალითად, თემურ ბაბლუანმა ხელი მოჰკიდა აბრეშუმის გზის თემას - ისტორიულსა და ყველაზე თანამედროვეს. მას უკვე მრავალი სახელმწიფო გამოეხმაურა და მზად არიან დააფინანსონ ეს პროექტი. ასეთი პროექტების გამოძებნა სავსებით შესაძლებელია. ასე რომ, ჩვენ შეგვიძლია კონსერვაციით და შეგვიძლია განვითარდეთ.

შეტად აქტუალურია სახვითი ხელოვნების პრობლემები. ჩვენი დახმარება და შეწყობა ჯერჯერობით მინიმალურია.

მიუხედავად ამისა, მაინც მოვახერხეთ სახელმწიფოს შეკვეთითა და სახსრებით თბილისსა და ქუთაისში დაგვედგა დავით აღმაშენებლის მონუმენტები, თბილისსა და ბათუმში მემედ აბაშიძის ქანდაკებები, ფოთში - ცოტნე დადიანის ძეგლი და მრავალი სხვა. მესხეთში აიგება თამარ მეფის ძეგლი. ჩვენ ვალდებული ვართ. ეს გავაკეთოთ, ბოლო თეორიცი რომ დაგვჭირდეს.

კულტურის კონცეფციაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია კულტურულ-საგანმანათლებლო და ხალხური შემოქმედების სფეროს. სადღეისო ამოცანაა მუზეუმებისა და საკლუბო-საბიბლიოთეკო დაწესებულებების, კულტურის სასახლის, პარკების არსებული ქსელის შენარჩუნება და განვითარება. აქ თავისი ხიტყვა უნდა თქვან მუნიციპალურმა სტრუქტურებმა, რომლებმაც სულ მეტი დატვირთვა უნდა იკისრონ.

ჩვენი დაბეჯითებითი თხოვნის შემდეგ კულტურის ძეგლების, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვაში გვეხმარება სოროსის ფონდი და განსაკუთრებით სართაშორისო განვითარების ბანკი.

კულტურის სამინისტროსა და შემოქმედებით ორგანიზაციებს მართებთ უფრო ნაყოფიერი გახადონ იუნესკოსთან საქმიანი თანამშრომლობა.

წელს ამერიკაში გაიმართება ქართული კულტურისა და მეცნიერების წლავლეული; აღინიშნება თბილისის ოპერის თეატრის დაარსების 150 წლისთავი, საქართველოს კულტურის დღეები ჩატარდება ისრაელში, საბერძნეთსა და რუსეთში.

მეტი ყურადღება და სითბო სჭირდება შემოქმედებით ახალგაზრდობას.

დაწესებულია პრეზიდენტის სტიპენდიები და გრანტები ნიჭიერი ახალგაზრდებისათვის. სხვათა შორის, ეს ბატონ ზურაბ ჟვანიას იდეა გახლდათ. სტიპენდიები და გრანტები დაენიშნათ მოსწავლეებს, სტუდენტებს, ასპირანტებს, ახალგაზრდა მეცნიერებს, საუკეთესო მუსიკოს-შემსრულებლებს, სპორტსმენებს. მათთან შეხვედრები ჩემი ცხოვრების ყველაზე ბედნიერი წუთებია.

ჩვენ, პარლამენტთან ერთად, ძირითადად დავასრულეთ სოციალურ სფეროში საკანონმდებლო ბაზის ჩამოყალიბება და სოციალური პოლიტიკის ძირითადი პარამეტრების განსაზღვრა. ეს მიდგომები შესაბამისად აისახა ისეთ საპროგრამო დოკუმენტში, როგორცაა „მოსახლეობის სოციალური განვითარების სახელმწიფო პროგრამა“.

მივიღეთ ისეთი მნიშვნელოვანი კანონები, როგორცაა: „საარსებო მინიმუმის განგარიშების წესის შესახებ“, „დასაქმების შესახებ“ და სხვა.

თუ 1994 წელს ეროვნულ მუერნეობაში საშუალო ხელფასი შეადგენდა 1,2 ლარს, საბიუჯეტო სფეროში დასაქმებულთათვის – 0,48 ლარს, კერძო სექტორში – 1,44 ლარს, 1998 წელს საშუალო ხელფასმა შეადგინა: ეროვნულ მუერნეობაში – 60,3 ლარი; საბიუჯეტო სფეროში – 45,7 ლარი; სახელმწიფო სექტორში – 58,8 ლარი; კერძო სექტორში – 69,1 ლარი. ესეც მინიმუმი და სიმბოლურია, მაგრამ პროგრესი ფაქტია.

რეალურად თითქმის დასრულდა საპენსიო სისტემის რეფორმის პირველი ეტაპი, საპენსიო სისტემის სტრუქტურული რეორგანიზაციის პროცესი. შეიქმნა სათანადო სამართლებრივი ბაზა.

ბოლო წლებში შეინიშნება პენსიების ზრდის ტენდენციაც. თუ 1994 წელს პენსიის ოდენობა შეადგენდა 2,5 ლარს, 1998 წელს საშუალო პენსიამ შეადგინა 13,5 ლარი, ხოლო მაქსიმალურმა – 45 ლარი. ბოლო ორი წლის განმავლობაში პენსიები წელიწადში 20%-ით იზრდებოდა.

1997 წელს დაინერგა ოჯახური შემწეობების სისტემა.

იზრდება ინვალიდთა დეპარტამენტის დაწესებულებებში სამედიცინო რეაბილიტაცია გავლილთა რიცხვი. თუ 1996 წელს იგი 6500-ს არ სცილდებოდა, 1998 წელს მან 61 000 გადააჭარბა.

ინვალიდთა უფლებების სამართლებრივი დარეგულირების მიზნით უკვე მზადაა კანონპროექტი „სახელმწიფო-სოციალური ექსპერტიზის შესახებ“. მუშადება დაინვალიდების პროფილაქტიკის საქალაქო, რაიონული და რეგიონალური პროგრამები და სხვა.

პრაქტიკულად დასრულდა ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფოებრივი მართვის ინსტიტუციონალური სტრუქტურის ჩამოყალიბება როგორც ცენტრში, ასევე რეგიონებში; განხორციელდა ჯანდაცვის სახელმწიფო ფონდის ტრანსფორმირება სამედიცინო დაზღვევის სახელმწიფო კომპანიად.

სულ 1998 წელს ჯანდაცვითი ცენტრალური პროგრამებით სხვადასხვა სახის სამედიცინო მომსახურება გაეწია 3 მლნ მეტ მოქალაქეს.

1999 წლის ბიუჯეტში ყველა სახის ჯანდაცვით მომსახურებაზე და პროგრამებზე (ცენტრალური, მუნიციპალური, უწყებრივი) გათვალისწინებულია 92 მილიონ ლარამდე, რაც ერთ სულ მოსახლეზე გადათვლით შეადგენს დაახლოებით 17 ლარს წლის განმავლობაში.

განსაკუთრებით მძიმე მდგომარეობაა შექმნილი მუნიციპალური პროგრამების დაფინანსებაში. ერთ სულ მოსახლეზე სავალდებულო მინიმუმის (2,5 ლარის) გასაყოფას თავი ვერ გაართვა ქვეყნის რეგიონებისა და რაიონების უმრავლესობამ.

გამონაკლისს წარმოადგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა, ქალაქები
ოზურგეთი და ფოთი.

საქართველოს პრეზიდენტმა გამოსცა სპეციალური ბრძანებულება
„საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამების დაფინანსების
გადაუღებელ ღონისძიებათა შესახებ“.

სასიხარულოა, რომ მიღწეულია მოსახლეობის ბუნებრივი მატების,
მართალია უმნიშვნელო, მაგრამ მაინც დაწყება. ეს ძირითადად გამოწვეულია
სიცილიანობის შემცირებით სამედიცინო დახმარების რეგულირების ხარჯზე.

დღეისათვის რეფორმების შედეგად ჩამოყალიბდა ჯანდაცვის ორგანიზაციისა
და მართვის თვისებრივად ახალი მოდელი. ჯანდაცვის რეფორმის ოთხეტაპიანი
ქრეფის, რომელიც 1995 წლის აგვისტოდან დაიწყო, წლეულს დამამთავრებელ
ფაზაში შედის.

გაფართოვდა კონტაქტები ევროპის, ამერიკის, იაპონიის, რუსეთის წამყვან
საქმიანო წრეებთან.

ჯანდაცვის სამინისტრომ საკმაოდ წარმატებით განახორციელა რეფორმები,
მაგრამ ბევრი რამ არის გასაკეთებელი მკურნალობის ხელმისაწვდომობის
თვალსაზრისით.

იქმნება სამედიცინო დაზღვევის საიმედო სისტემა – ეს ჩვენი გადაუღებელი
ამოცანაა, რომელიც ხელმისაწვდომს და გარანტირებულს გახდის სამედიცინო
მომსახურებას სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფი ფენებისთვისაც. მზადდება
საოპერაციო კანონპროექტი.

სოციალური დაცვის ხარისხის ამაღლების საქმეში ჩვენ დიდ იმედებს
ვაძვარებთ დაზღვევის სისტემის დანერგვაზე.

1997 წელთან შედარებით ჩვენს სადაზღვევო ბაზარზე 1998 წელს
შენიშნებოდა თითქმის 100%-იანი ზრდის ტემპი.

დამაიმედებელი სურათი ისახება ქართული სადაზღვევო კომპანიების
საერთაშორისო ბაზარზე გასვლასთან და უცხოურ სადაზღვევო ორგანიზაციებთან

ანამშრომლობის თვალსაზრისითაც. უკვე დაფუძნდა რამდენიმე ერთობლივი სადახლვევო კამპანია.

მეტად მტკივნეულია დევნილებისა და ლტოლვილების პრობლემები.

როგორც ითქვა, შარშან, მაისის ბოლოს, გალის რაიონში სპონტანურად დაბრუნებულ დევნილ მოსახლეობას კიდევ ერთი ტრაგედია დაატყდა თავს: 5000-მდე გალელი ხელმეორედ გახდა დევნილი.

დევნილთა პრობლემების გადაჭრაში დიდი დახმარება გაგვიწიეს სერთაშორისო ორგანიზაციებმა, მეგობარმა სახელმწიფოებმა, გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისრის წარმომადგენლობამ.

ბოლო დრომდე სახელმწიფო 300.000-მდე დევნილს დროულად უხდიდა ყოველთვიურ ფულად შემწეობას. ეს თანხა ყოველთვიურად 3 400 000 ლარია. სამწუხაროდ, ბოლო დროს გაჩნდა საკმაოდ შემაშფოთებელი სიმპტომები. საბიუჯეტო კრიზისის გამო, ხშირად ვერ ხერხდება შემწეობის დროულად გაცემა. ვთხოვრებ, კატეგორიული მოთხოვნაა: ლტოლვილებმა ის დახმარებები, რომლებიც კუთვნიან სახელმწიფოსაგან, უნდა მიიღონ დანიშნულ დროს, ყოველგვარი გაჭიანურების გარეშე.

პარლამენტმა, აღმასრულებელმა ხელისუფლებამ, ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრომ, აფხაზეთის უმაღლესმა საბჭომ და მინისტრთა საბჭომ მეტი ყურადღება უნდა მიაქციონ ლტოლვილებსა და დევნილებს. უნდა შეიქმნას მის დაბრუნებული მოსახლეობის ახალ პირობებში ადაპტირების, მათი სავსოვრის და მეურნეობის რეაბილიტაციის პროგრამები.

შემუშავებულია საქართველოში ტურიზმისა და კურორტების განვითარების სტრატეგიული გეგმა. გამოიცა საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება „საქართველოში ტურიზმისა და კურორტების განვითარების ღონისძიებათა შესახებ“.

აშშ-ს ვაჭრობისა და განვითარების სახელმწიფო სააგენტომ გრანტის სახით 400 000 აშშ დოლარი გამოყო საქართველოში ტურიზმისათვის სასტუმროების ქსელის განვითარების დიდი პროექტის შესამუშავებლად.

ამერიკელი საინვესტიციო კომპანიები გამოყოფენ 30 მლნ დოლარს სასტუმროთა ქსელის შესაქმნელად დიდი აბრეშუმის გზის (ტრასეკას) გასწვრივ.

მიღწეულია შეთანხმება ტასისის ჯგუფთან საქართველოში ტურიზმისა და კრორტების დარგში რეფორმების გატარების მიზნით 1999 წლისათვის - 1 მლნ ეკიუს გამოყოფის შესახებ და სხვ.

პროგნოზების თანახმად, საქართველოს ბიუჯეტმა ტურიზმიდან ახლო მომავალში უნდა მიიღოს 1 მილიარდზე მეტი დოლარის წლიური შემოსავალი.

სპორტის დაფინანსების დარგში კრიტიკული ვითარება შეიქმნა. მიმდინარე წელს ბიუჯეტის დავალიანებამ 1,3 მლნ ლარი შეადგინა, გაუცემელია მწკრივითა და სპორტის მუშაკთა მრავალი თვის ხელფასები. თუმცა, სხვადასხვა დონის საერთაშორისო ასპარეზობებზე მაინც მოხერხდა სპორტსმენების წარგზავნა და მოპოვებულ იქნა 133 მედალი. ამ მხრივ, 1998 წელი ყველაზე უხვმოსავლიანია ბოლო 8 წლის განმავლობაში. მსოფლიოს ახალგაზრდულ თამაშებში საქართველოს სპორტსმენებმა მოიპოვეს 17 მედალი და გუნდურ ჩათვლაში მსოფლიოს 131 ქვეყანას შორის საპატიო მე-6 ადგილი დაიკავეს.

1999 წელი წინასაოლიმპიადო შეჯიბრებების წელია. მეტი ყურადღება სჭირდება სპორტს, მოსახლეობის ახალგაზრდობის სპორტულ აღზრდას.

ასეთია ქვეყნის საშინაო მდგომარეობის ძირითადი პრობლემები.

მოკლედ საქართველოს საგარეო პოლიტიკისა და დიპლომატიის შესახებ.

1998 წელს საქართველოს საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტები ზომიერად განპირობებული იყო ქვეყანაში შექმნილი პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობით და აგრეთვე, საერთაშორისო ურთიერთობების სისტემაში მისი ადგილით.

გასულ წელს დიდი ყურადღება დაეთმო საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის საგარეო-პოლიტიკურ პრობლემებს. აფხაზეთში კონფლიქტის მოწესრიგების პროცესმა ფართო საერთაშორისო მასშტაბი შეიძინა. სულ უფრო აქტიურად განიხილება ე.წ. ჟენევის პროცესში ახალი ძალების

საქონის საკითხი. მისასაღმებელია, რომ აფხაზეთში კონფლიქტის მოგვარების საკითხით სერიოზულად დაინტერესდა ეუთო.

კონფლიქტის მოწესრიგების პროცესში „საქართველოს მეგობარი ქვეყნების“ აქტიური ჩართვისა და უენევის მოლაპარაკებების დაწყების შედეგად შესამჩნევი ვახდა რუსეთის მხარის მცდელობა აქტიური პოლიტიკის გატარების თაღსაზრისით. სწორედ ამგვარი პოლიტიკის შედეგად დასაბამი მიეცა პირდაპირ დალოგს ქართულ და აფხაზურ მხარეებს შორის. ფაქტია, რომ მნიშვნელოვანწილად რუსეთის პოზიციაზეა დამოკიდებული გაეროს უშიშროების საჭოს შეფასებათა პრინციპულობა და შესაბამის გადაწყვეტილებათა შესრულების ხარისხი.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია საქართველოში ეუთოს მისიის და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების აქტიური მუშაობა ქართულ-ოსური კონფლიქტის მოწესრიგების საქმეში, რაც მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს მხარეთა დაახლოების პროცესს.

პრაქტიკულად, პირველად პოსტსაბჭოთა სივრცეში, გაეროს განვითარების პროგრამასთან ერთად ცხინვალის რეგიონისათვის შემუშავდა და დაიწყო პოსტკონფლიქტური ეკონომიკური რეაბილიტაციის პროგრამა, რომელიც მოიცავს აგრეთვე მშენებლობის და ჯანდაცვის სფეროებს. იმედის მომცემია ეკონომიკური აღორძინების საკითხებით სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების დაინტერესებაც.

შემუშავებულია, მაგრამ დახვეწას მოითხოვს კონფლიქტების მოგვარების მრავალვარიანტული სისტემები. ვითარდება ქართულ-აფხაზური, ქართულ-ოსური დალოგი. ამ პროცესში რაც შეიძლება გაბედულად უნდა ჩავაბათ ფართო საზოგადოებრიობის წარმომადგენლები. უკვე იყო ამის მცდელობა. ათენის შეხვედრაში, რომელიც უენევის პროცესის გაგრძელება იყო, მონაწილეობდნენ როგორც ჩვენი საზოგადოებრიობის, ისე აფხაზეთის მხარის ცნობილი წარმომადგენლები. ამ მხრივ ქართველთა და ოსთა კონტაქტები სამაგალითოა.

გარკვევა კონფლიქტების მოგვარებაში შესაძლებელია და უნდა შევძლოთ
კლუბი.

დღეს მრავალ ფაქტორზე, შერიგების მრავალ ვარიანტზე შეიძლება
ლაპარაკი. მაგრამ მთავარი და არსებითი თვით საქართველოს სახელმწიფოს
მდგრადობაა. ქვეყანა რაც უფრო ძლიერი, ერთ მუშტად შეკრული და
სტაბილური იქნება, მით უფრო ადრე მივალწევთ სამართლიანობის აღდგენას,
როგორც ქართველთათვის, ასევე აფხაზებისა და ოსებისათვის. ამიტომ
თვალისწინებით უნდა გავუფრთხილდეთ, განვამტკიცოთ პოლიტიკურ ძალთა
ერთიანობა მისაღები პლატფორმის ბაზაზე, საქართველოს მოქალაქეთა
შემდგომობა და დარაზმვა უმთავრესი სახელმწიფოებრივი მიზნებისათვის
ბრძოლაში.

საგარეო პოლიტიკა დიდ ყურადღებას უთმობდა ქვეყნის სუვერენიტეტისა
და უსაფრთხოების განმტკიცებას.

პირველ რიგში, აღსანიშნავია რუსეთის ფედერაციის მთავრობასთან
გაძლიერებული მოლაპარაკებების შედეგად მიღწეული შეთანხმება 1999 წლის
ზაფხულამდე საზღვაო და სახმელეთო საზღვრის ეტაპობრივი გადმოცემის
თაობაზე.

როგორც ცნობილია, ეს პროცესი უკვე დაწყებულია და ამჟამად ჩვენი
ძალებით ვაკონტროლებთ შავი ზღვის საქართველოს აკვატორიის მონაკვეთს,
პროცესი გრძელდება ცივილიზებულად, ნორმალურად.

რუსეთის ხელისუფლების საყურადღებოდ კიდევ ერთხელ ვაცხადებ:
არავითარი სერიოზული პრობლემა რუსეთის სამხრეთის საქართველოს
მონაკვეთზე არ შეიქმნება, გვეოფნის ძალები იმისათვის, რომ ორთავე ქვეყნის
ინტერესები დაცული იყოს.

უკრაინის, აშშ-ის, თურქეთის, გერმანიის, დიდი ბრიტანეთის, საბერძნეთის
და სხვა ქვეყნების დახმარებით ფაქტობრივად მოხერხდა სათანადო საცურავი
სამუქალებებისაგან შემდგარი ფლოტის შექმნა. აღსანიშნავია, აგრეთვე, აშშ-ის

საკვალური სამთავრობო პროგრამა საქართველოს სასაზღვრო ინფრასტრუქტურის მოწყობაში დახმარების მიზნით.

ჩვენმა საგარეო პოლიტიკამ დიდი როლი შეასრულა დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და საბაზრო ურთიერთობების მშენებლობის პროცესების შესვლამ გაღრმავებაში.

დემოკრატიული ინსტიტუტების და საბაზრო ურთიერთობების მშენებლობის საქმეში ფასდაუდებელია ის დახმარება, რასაც საერთაშორისო ორგანიზაციები და მკობარი ქვეყნები გვიწევენ.

მაგალითისათვის საკმარისია აღინიშნოს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო ბანკის, გაეროს განვითარების პროგრამის, ევროკავშირის, აგრეთვე აშშ-ის, გერმანიის, ნიდერლანდების, სხვა ქვეყნების დახმარება სასაბაზრო რეფორმის, სახელმწიფო მართვის სისტემის სრულყოფის, საბანკო სისტემის რეორგანიზაციის, ფასიანი ქაღალდებისა და კაპიტალის ბაზრის ჩამოყალიბების, კორუფციასთან ბრძოლის საქმეში.

წარმატებით ვითარდებოდა ევროპულ სტრუქტურებთან და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან საქართველოს თანამშრომლობა.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია თანამშრომლობა ევროპის საბჭოსთან. როგორც ცნობილია, მიღებულია პრინციპული გადაწყვეტილება ამ ორგანიზაციაში საქართველოს სრულუფლებიან წევრად მიღების თაობაზე. ევროპის საბჭოში გაწევრიანებით მთავრდება ევროპულ ოჯახში საქართველოს სრულუფლებიან წევრად მიღების მთავარი ეტაპი. ეს ჩვენი ხალხის დიდი გამარჯვებაა.

ჩვენმა ხალხმა და, შეიძლება ითქვას, მთელმა ევროპამ და მსოფლიომ მაღალი შეფასება მისცეს ევროსაბჭოში საქართველოს გაწევრიანებას. ამ ფაქტს დიდი საერთაშორისო რეზონანსი ჰქონდა.

ევროსაბჭოში მიღება საქართველოს დემოკრატიული სახელმწიფოს, მისი სამისიო და საგარეო პოლიტიკის, საერთაშორისო აღიარებაა. ეს ისტორიული ფაქტი ჩვენ დიდ პასუხისმგებლობას გვაკისრებს ევროპისა და მსოფლიოს წინაშე.

სულ უფრო აქტიურდება ჩვენი ურთიერთობა ევროპის კავშირთან. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ეს ურთიერთობები თვისობრივად ახალ ეტაპზე აღის. თუკი წინა წლებში საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობები ხასიათდებოდა დონორი-რეციპიენტის მარტივი კავშირებით, დღეს პრაქტიკულად დამთავრების ფაზაშია პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმების რატიფიკაციის პროცესი. შორს არ არის ევროკავშირში საქართველოს ასუკირებული წევრის სტატუსით მიღებაც.

გასულ წელს ჩვენთან, ნატოსთან ერთად მომზადებული 3 სხვადასხვა საერთაშორისო ფორუმი ჩატარდა. აღნიშვნის ღირსია ნატოს ახალი ინიციატივა „მეცნიერება მშვიდობისათვის“, რომლის ფარგლებშიც გასულ წელს არაერთმა ქართველმა მეცნიერმა და სტუდენტმა მიიღო მონაწილეობა.

სულ უფრო მეტ დინამიზმს იძენს საქმიანობა ევროატლანტიკური პარტნიორობის საბჭოს ფარგლებში, რომლის ერთ-ერთი დამფუძნებელი საქართველოცაა.

ტრადიციულად ნაყოფიერი იყო ჩვენი თანამშრომლობა ეუთო-სთან. როგორც ცნობილია, 1999 წელს გაიმართება მორიგი უმაღლესი დონის შეხვედრა. ამ მხრივ გასულ წელს გარკვეული მოსამზადებელი სამუშაოები უკვე ჩატარდა.

შორს არ არის საქართველოს გაწევრიანება მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში. შეიძლება ითქვას, ეს პროცესი დამამთავრებელ ფაზაში შევიდა.

ჩვენი საგარეო პოლიტიკა ხელს უწყობს რეგიონალური თანამშრომლობის განვითარებას.

საქართველო ყოველთვის ანიჭებდა მნიშვნელობას შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის განმტკიცებას და ამ ალიანსის საერთაშორისო რეგიონალურ ორგანიზაციად გარდაქმნის ერთ-ერთი ინიციატორი იყო. 1998 წლის ივნისში ხელს მოეწერა დეკლარაციას, რომლის თანახმადაც ბისეკმა საერთაშორისო ორგანიზაციის სტატუსი მიიღო.

კვლავ მნიშვნელოვანია თანამშრომლობა დსთ-ს ფარგლებში. თუმცა, სამწუხაროდ, დღეს ეს თანამშრომლობა მეტად პასიურ ფაზაშია და საჭიროა

რადიკალური გარდაქმნები როგორც ორგანიზაციის სტრუქტურის სრულყოფის, ისე ჯანსაღი ინტეგრაციული პროცესების განვითარების თვალსაზრისით. დასაინანია, რომ დსთ-ში საკმარისად არსებული რესურსები არ იქნა სათანადოდ გასოკუნებული, აფხაზეთის, ცხინვალის რეგიონის და სხვა კონფლიქტების მისაგვარებლად. ცალკეულ შემთხვევებში აღვილი ჰქონდა ორმაგი სტანდარტის პოლიტიკით განპირობებულ ქმედებებს, რის გამოც არ სრულდებოდა დიდი ძალისხმევის შედეგად მიღებული ერთობლივი საკმაოდ კარგი და პრინციპული გადაწყვეტილებები.

სამწუხაროდ, თანამეგობრობის ფარგლებში იშვიათია თანამშრომლობის სფერო, სადაც მდგომარეობის გამოსწორების მიზნით სასწრაფო ზომების გახორციელება არ იყოს საჭირო. ამ ბოლო დროს ზოგიერთი ნაბიჯი გადაიდგა, განსაკუთრებით, სტრუქტურულ სრულყოფასთან დაკავშირებით.

გასულ წელს გრძელდებოდა სამხრეთ კავკასიის რეგიონში ჩვენს მეზობლებთან მეგობრული და ძმური ურთიერთობების შემდგომი გაღრმავება. მისასალმებელია, რომ საქართველოს ამგვარი ურთიერთობები აზერბაიჯანთან და სომხეთთან მოიაზრება, როგორც კავკასიაში მშვიდობისა და ეკონომიკური აღმაკვლობის წინაპირობა.

ჩვენ გვინდა კეთილმეზობლური ურთიერთობის შემდგომი განვითარება ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხებთან, ყველა მეზობელ ხალხთან.

რუსეთთან ურთიერთობების თემა ყოველთვის აქტუალური იყო. დღესაც, რა თქმა უნდა, ჩვენს დიდ მეზობელთან კეთილმეზობლური და ურთიერთპატივისცემაზე აგებული თანამშრომლობის პირობების უზრუნველყოფა პრიორიტეტული ამოცანაა. როგორც აღვნიშნე, საზღვრის შესახებ შეთანხმებამ კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რომ, თუ იქნება კეთილი ნება, ჩვენ შორის გადაუჭრელი პრობლემები არ არსებობს.

ამასთან, არ შემიძლია არ ვისარგებლო შემთხვევით და მადლობა არ ვუთხრა რუსეთის ხელისუფლებას, მთელ რიგ რეგიონებს, განსაკუთრებით, მესკოვის მთავრობას, პირადად, ბატონ ლუეკოვს იმისათვის, რომ მაშინ, როცა

საქართველოში სისხლისღვრა იყო, მათ შეიფარეს ათობით ათასი ჩვენი მოქალაქე, სპეციალისტები, რომლებიც მუშაობენ, რიგიან ხელფასებს იღებენ და თავიანთ ოჯახებს ინახავენ. ეს მნიშვნელოვანი დახმარებაა მოსახლეობის კეთილდღეობის გაუმჯობესების თვალსაზრისით.

არ შემიძლია არ აღვნიშნო, რომ მეტრომშენებლობა, როგორც დარგი, თუ გადარჩა, ეს უშუალოდ მოსკოვის მერიის დამსახურებაა.

არ შეიძლება დავივიწყოთ ჩვენი გიმნაზია, მოსკოვის მერიის მიერ აღდგენილი.

რა თქმა უნდა, გვაქვს სადავო საკითხები, მაგრამ რაც გაკეთდა, რაც სასიკეთოა ჩვენი ხალხებისა და სახელმწიფოების ურთიერთობაში, არ უნდა გაკაუფასუროთ და ანგარიში უნდა გავუწიოთ. განსაკუთრებით აღვნიშნავ კულტურის მოღვაწეების, მეცნიერთა მეგობრობას, თანამშრომლობას, რომელიც დღესაც გრძელდება მაღალ დონეზე. თუმცა, ვიმეორებ, გვაქვს სადავო საკითხები. ეს უპირველესად, არის სამხედრო ქონების პრობლემა. მე ვფიქრობ, რომ ისევ და ისევ კეთილი ნებით სავსებით შესაძლებელია ამ შეცდომის გამოსწორება.

რა თქმა უნდა, რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობაში კვლავ მთავარ პრობლემად რჩება მოუგვარებელი კონფლიქტი აფხაზეთში და ქართულ-ოსური კონფლიქტი.

სამაგალითო ურთიერთობა ჩამოყალიბდა საქართველოსა და თურქეთს შორის. ბევრი გამოუყენებელი რეზერვია საქართველოსა და ირანის თანამშრომლობაში. ამ ბოლო დროს დიდი ძვრები მოხდა საქართველოსა და საბერძნეთის, ისევე, როგორც ევროკავშირის თითქმის ყველა ქვეყანასთან ურთიერთობაში.

ჩვენი საგარეო პოლიტიკის ცენტრში დგას „ძველი აბრეშუმის გზის“ აღორძინების საკითხი.

პრაქტიკულად დაიწყო ისტორიული „აბრეშუმის გზის“ აღდგენის იდეის ხორცშესხმა. დღეს უკვე რეალობაა ევრაზიის სატრანსპორტო დერეფანი. სულ უფრო იზრდება ტვირთების, მათ შორის, ენერგომემცველების, ბამბის, სხვა

ხელშეწყობის ტრანზიტი ცენტრალური აზიის ქვეყნებიდან. განსაკუთრებული უპირატესობები გვაქვს ცენტრალური აზიის მოძმე სახელმწიფოებთან.

მნიშვნელოვანია, რომ ევრაზიის ხიდის მიმართ მზარდი ინტერესია როგორც ევროპულ სტრუქტურებში, ისე აშშ-ის პოლიტიკურ წრეებში, ცენტრალურ აზიაში, იაპონიაში, ჩინეთში, უკრაინასა თუ ბალკანეთის ქვეყნებში, ღუნაისპირა სახელმწიფოებში.

როგორც ცნობილია, მიმდინარეობს ან იხილება დაფინანსების საკითხი რკინიგზის რეაბილიტაციის, ფოთისა და ბათუმის ნავსადგურების მოდერნიზაციის, სათანადო ტერმინალების მშენებლობის მიზნით. აჭარის ხელმძღვანელობის ძალისხმევით ბათუმში უკვე შევიდა მწყობრში სარკინიგზო ბორნის ტერმინალი, უახლოეს ხანში ანალოგიური ობიექტი მზად იქნება ფოთში, რომელსაც მოძმე უკრაინისა და საქართველოს ხელმძღვანელობის თხოვნით მთლიანად ევროკავშირი დაფინანსებს. გარდა ამისა, გადაწყვეტილია განახლებული სატრანსპორტო მაკისტრადების სატელეკომუნიკაციო საშუალებებით უზრუნველყოფის საკითხები.

გასული წლის სექტემბერში პრეზიდენტ ჰეიდარ ალიევის დიდი ძალისხმევით, მისი და ჩემი ინიციატივით ქ.ბაქოში 32 ქვეყნისა და 13 საერთაშორისო ორგანიზაციის წარმომადგენლების მონაწილეობით ჩატარებულ კონფერენციაზე ხელი მოეწერა მრავალმხრივ შეთანხმებას ტრასეკას ფარგლებში თანამშრომლობის შემდგომი განვითარების შესახებ, რაც, პრაქტიკულად ისტორიული „აბრეშუმის გზის“ აღორძინების იურიდიულად გაფორმებას ნიშნავს. აღსანიშნავია, როგორც ღირსშესანიშნავი მოვლენა, რომ ბაქოში დოკუმენტებს სომხეთის დელეგაციამაც მოაწერა ხელი.

უახლოეს ხანში კიდევ ერთი ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენის მოძისწრე ვიქნებით – სუფსაში ტანკერებში ჩაიტვირთება „ადრეული ნავთობის“ პირველი პარტია, რაც საქართველოში, როგორც სატრანზიტო ქვეყანაში, ახალი ეტაპის დასაწყისის მომასწავებელი იქნება. ამ საკითხის გადაწყვეტაში განსაკუთრებულია პრეზიდენტ ჰეიდარ ალიევის როლი.

დღეს უკვე შეიძლება ითქვას, რომ პოლიტიკურ დონეზე გადაწყვეტილია საქართველოზე „დიდი ნავთობის“ გატარების საკითხი. ერთი სიტყვით, დადგა დიპლომატიის როლესაც საქართველო რეალურად იძენს გლობალური მნიშვნელობის ფუნქციას. განხილვის სტადიაშია თურქმენეთის გაზის ტრანსკავკასიური მილსადენით, საქართველოზე გავლით თურქეთისა და ევროპის ბაზარზე გატანის საკითხი. პრაქტიკულად მიღებულია წინასწარი გადაწყვეტილებები.

ყველაფერი უნდა ვიღონოთ იმისათვის, რომ საქართველოს საგარეო პოლიტიკა კიდევ უფრო ეფექტიანად ხორციელდებოდეს. საჭიროა მეტი ფინანსური დახმარება აღმოვუჩინოთ საქართველოს საელჩოებს და დიპლომატიურ წარმომადგენლებს.

უკეთ უნდა ვიმუშაოთ საქართველოში აკრედიტებულ უცხოეთის საელჩოებთან და დიპლომატიურ მისიებთან. მე მინდა მივესალმო მათ და მადლობა უთხრა იმისათვის, რომ ჭირშიც და ლხინშიც ჩვენს გვერდით არიან.

საქართველოს საგარეო პოლიტიკა და დიპლომატია ახალ საფეხურზე უნდა ავიდეს. უნდა ამაღლდეს სახელმწიფო ვიზიტების როლი და ეფექტიანობა, უნდა სრულდებოდეს ყველა საერთაშორისო ხელშეკრულება.

უახლოეს დღეებში შედგება ჩემი ვიზიტები თურქეთსა და იაპონიაში, რასაც უპირატესად დიდ მნიშვნელობას ვანიჭებ და ვიზიტებისათვის სერიოზულად ვემზადები.

როცა თვალს ვაკვლებთ 1998 წლის პოლიტიკურ პანორამას, არ შეიძლება ერთხელ კიდევ არ მივმართო ამ ტრიბუნიდან გაეროს, უშიშროების საბჭოს, ბატონ კოფი ანანს, უშიშროების საბჭოს წევრებს, არ შეიძლება შეუსრულებელი დარჩეს უშიშროების საბჭოს 16 რეზოლუცია აფხაზეთში კონფლიქტის მოგვარების შესახებ. არ შეიძლება გაერო ასე შემწყნარებლურად უყურებდეს აგრესიულ სეპარატიზმსა და გენოციდს. საჭიროა გაეროს წესდებით გათვალისწინებული გადამჭრელი მოქმედება, რადგანაც მიღებული რეზოლუციების შეუსრულებლობა ზიანს აყენებს არა მხოლოდ საქართველოს,

არამედ გაეროს და უშიშროების საბჭოს საერთაშორისო პრესტიჟსა და ავტორიტეტს, კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოწესრიგების პერსპექტივას.

საჭიროა ახალი მსოფლიო წესრიგისათვის, ევროპის XXI საუკუნის კონსტიტუციის შექმნისათვის, „მშვიდობიანი კავკასიისათვის“ ბრძოლაში გაეროს, უილოს, სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების როლის გაძლიერება. საქართველო, როგორც გაეროს წევრი ქვეყანა, ახლა უკვე ევროსაბჭოს წევრიც, - მზად არის აქტიური მონაწილეობა მიიღოს ამ პროცესებში.

ბატონო პარლამენტარებო! საქართველოს მოქალაქეო!

1998 წელი იყო საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკის რთული, წინააღმდეგობრივი, მაგრამ მაინც აღმაავალი გზით განვითარების წელი.

1999 წელი იქნება საქართველოს საბიუჯეტო და ფინანსური კრიზისის დაძლევის, სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს, სამოქალაქო საზოგადოების, საბაზრო ეკონომიკის შემდგომი განვითარების წელი.

მიმდინარე 1999 წელი პარლამენტის არჩევნების წელია, მომავალი, 2000 წელი - პრეზიდენტის არჩევნებისა.

ამთავითვე ყველაფერი უნდა ვიღონოთ იმისათვის, რომ მომავალი საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნებიდან ქვეყანა გამოვიდეს კიდევ უფრო სტაბილური, განმტკიცებული და კიდევ უფრო მეტად შემჭიდროებული. ჩვენ უკვე უკვე სხვადასხვა ძალთა აგრესიული ანტაგონიზმი, მოწმენი ვართ პოლიტიკური ამბიციების დასაკმაყოფილებლად იარაღის გამოყენებისა, იარაღის უღარუნისა, სისხლისღვრისა და ფართომასშტაბიანი კონფლიქტებისა.

დემოკრატიულ არჩევნებს დღეს კიდევ ერთი საფრთხე ემუქრება: ესაა ამომრჩეველთა მოსყიდვა, ხშირად მათი დაშინება. ყოველივე ეს შეუთავსებელია კონსტიტუციასთან, დემოკრატიასთან, ევროსაბჭოს წევრობასთან. ჩვენი ვალია ევროპის თანამეგობრობაში შევიდეთ მაღალი პოლიტიკური კულტურით, სრულყოფილი დემოკრატით, რომელიც ყოველი ადამიანის ნების თავისუფალ გამოხატვას გულისხმობს.

გასულ წელს აღვნიშნეთ საქართველოში ებრაელთა დამკვიდრების, თანაცხოვრების 2600 წელი.

მომავალ წელს, ჩვენ აღვნიშნავთ საქართველოს სახელმწიფოებრიობის 3000 წლისთავს, იესო ქრისტეს დაბადების 2000 წლისთავს, „ვეფხისტყაოსნის“ – 800 წლისთავს. ამთავითვე უნდა ვემზადოთ ამ დიდი ისტორიული მოვლენებისათვის.

მომავალი, XXI საუკუნე და ქრისტეს აქეთ მესამე ათასწლეული, უფრო ბედნიერი იქნება, ვიდრე XX საუკუნე და განვლილი მეორე ათასწლეული!

მაშ, კიდევ უფრო მეტი ენერგიით და შთაგონებით ვაშენოთ ახალი, სუვერენული, დემოკრატიული, თავისუფალი, ბედნიერი და ერთიანი საქართველო თანაცხოვრობისა და ჩვენი მომავალი თაობებისათვის!

გისურვებთ წარმატებებს და გამარჯვებებს ამ ისტორიული მისიის შესრულებაში!

გმადლობთ.